

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae Exstant Opera

Xenophon

Francofurti, 1596

Liber secundus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-331)

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑ-
ΒΑΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ
ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

XENOPHONTIS HISTORIA-
RVM DE CYRI EXPEDI-
TIONE, LIBER SECVNDVS.

QVEMADMODVMigi A
tur Græcas Cyrus co-
pias coegerit, quo tem-
pore aduersus Artaxer-
xem fratrem expeditio-
nem suscepit, & quæ in
itinere, dum adscende-

retur, gesta fuerint; quo pacto pugna fue-
rit commissa, & Cyrus occubuerit, Græci-
que ad castra sua reuersi quieti se dederint,
quod vicisse se omnino existimarent, &
Cyrum esse superstitē; superiore libro de-
clarauimus. Mane summo quum coiuis-
sent duces, mirabantur a Cyro nec alium
quemquam mitti, qui significaret, ecquid
agendum esset, nec ipsum in conspectum
prodire. Quamobrem visum est eis, vt col-
lectis impedimentis armati procederent,
donec cum Cyro se coniungerent. Quum
iam progredi cepissent, sub ipsum solis or-
tum, Procles Teuthranix prætor, ex Da-
marati Lacedæmonij posteritate ortus, &
Tami filius Glus veniunt. Narrant hi, Cy-
rum vitam cum morte cōmutasse. Ariëum,
qui fugæ se dedisset, iis esse in castris cum
reliquis barbaris, e quibus pridie profecti
fuisset. dicere hunc, velle se diem illum
Græcos exspectare, si venturi essent: po-
stridie perrecturum in Ioniam, vnde ve-
nisset. Hæc quum duces perciperent, item-
que Græci ceteri, grauiter sane ferebant.
Clearchus quidem certe. Vtinam Cyrus,
ait, viueret: verum quia mortuus est, Ariëo
renuntiate, vicisse nos regem, neq; quem-
quam amplius restare, quemadmodum
videtis, qui aduersus nos pugnet. Quod ni-
si vos venissetis, aduersus ipsum regem
perrexissemus. Simul Ariëo policemur, si
huc venerit, nos ipsum regium in solium
collocaturos. Nam iis, qui prælio supe-
riores euadunt, regnum etiam debetur.
Quum hæc dixisset, nuntios ablegat, ad-
iunctis Cherisopho Lacedæmonio, &
Theffalo Menone. Nam Meno ipse sic
volebat, quippe cui cum Ariëo & hospitij ius intercederet, & amicitia. Et hi quidem

Græci de
morte Cy-
ri cogno-
scunt.

Σ μὲν γὰρ * ἡ θροιάθη
Κύρου δὲ ἑλληνικόν, ὁπότε
ὅπτι τ' ἀδ' ἤφον Ἀρταξέρ-
ξην ἐσφραδύετο, καὶ ὅσα ἐν
τῇ αὐτῷ ἐσφράδισθη, καὶ ὡς
ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς κύ-

ρος ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ὅτι δ' ἐσφρατόπεδον ἐλ-
θόντες οἱ ἑλλήνες ἐκοιμήθησαν, οἱ ὀνόμοι πρῶτα
νικᾶν, καὶ Κόροιν ζῆν, ἐν ᾧ ἐμπαροσθεν λόγῳ δε-
δήλωται. ἀμα δ' τῇ ἡμέρᾳ σιωπῆθ' ἴσθ' οἱ ἐσφρα-
τηροὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κόρος ἔτε δὴ ὄν πέμποι
σημανθῆντα ὁ, πηρὴ ποιῆν, ἔτ' αὐτὸς φαίνοιτο.
ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, συσθεύσασθαι ἀλλήλοις, καὶ
ἄξοπλασμα μέρους, παρσιέναι εἰς δ' ἐσφράδην, ὡς
Κύρου συμμίξασθαι. ἦ δ' ἡ καὶ ἐν ὀρμῇ ὄντων, ἀμ-
ἡλίω αἰγρονίη ἦλθε Προκλῆς ὁ τευθρανίας δὲ-
χων γεροντός, ἀπὸ Δαμάρτου ἑσφραδίου, καὶ
Γλαῦς ὁ Τάμην. ἔπει ἐλέγον, ὅτι Κύρος μὲν ἴε-
τηκεν, Αριᾶος δ' ἐπεφευγώς ἐν τῷ ἐσφραδίῳ εἶη
μὲν τ' ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ παρσιέει ὀρ-
μῆσθε καὶ λέλοι, ὅτι ταύτην μὲν τ' ἡμέραν παρσι-
μείνην ἀν' αὐτοῖς, εἰ μέλλοιεν ἠκῆν. τῇ δ' ἀπὸ τῆς ἀ-
πέινας φαίη ὅτι ἰωνίας, ὅθεν παρ ἦλθε. ταύτην
τ' ἐπιθανόντο οἱ ἐσφρατηροὶ, καὶ οἱ ἄλλοι ἑλλη-
νες, βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν·
ἀλλ' ὄφελε μὲν Κύρος ζῆν. ἐπεὶ δὲ τετελεύ-
τηκεν, ἀπαγγέλλετε Αριᾶω, ὅτι ἡμῶς γε νι-
κῶμεν βασιλέα, καὶ ὡς ὁρᾶτε, ὅσοις ἡμῶν
ἔτι μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμῶς ἦλθετε, ἐπορθώ-
μεθα ἀν' ὅτι βασιλέα. ἐπαγγέλλομεθα δὲ Α-
ριᾶω, εἰ ἀν' ἡμῶν ἐλθῆ, εἰς τ' ἐσφράδην τ' βασι-
λεῖον αὐτ' ἐκείνην. τ' γὰρ μάχην νικῶντων καὶ δ'
δέχθη ὅστι. ταύτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τὸς ἀγγέ-
λους, καὶ σιωπῆσθαι Χερεισοφον τ' ἀκκῶνα, καὶ
Μένωνα τ' θεπιδόν. καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Μένων ἐσφρα-
λετο. ἡ γὰρ φίλος καὶ ξένος Αριᾶου. οἱ μὲν
ἔρχοντο,

εἰ δὲ θεοὶ πολεμῶν, ἀμφὸν αὖ πολεμῶν ἔχοντες
 τὰ ὄπλα ἢ δὴ ὡς ᾤοντο δόντες. ὁ δὲ Φαλίνοσ εἶπε·
 ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελῶ ὑμῖν. ἀλλὰ καὶ τὰδε ὑ-
 μῖν ἐκέλευσεν εἰπεῖν βασιλεὺς, ὅτι μὲν οὖν μὲν
 ὑμῖν αὐτὴ ἀποδοῦν εἴη, ὡς ἐστὶν ἡμεῖσιν ἡ ἀπίστος
 πόλεμος. εἴπατε δὲ καὶ ἑαυτοῖς, πότερα με-
 νήτε καὶ ἀποδοῦν εἴσιν, ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρὺ-
 μῶν ἀπαγγέλω. Κλέαρχος δὲ ἔλεξεν· ἀπαγγ-
 ῆμι τῶν καὶ ἑαυτοῦ τῶν, ὅτι καὶ ἡμῖν τὰ ταῦ-
 τα δοκῶν, ἀπὸ βασιλεὺς. ἢ οὐ ταῦτ' ἐστίν; ἔφη
 ὁ Φάλινος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· ἡ μὲν μὲν
 μὲν ὡς μὲν, ἀποδοῦν· ἀπίστος δὲ καὶ ἑαυτοῦ, πο-
 λέμος. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε ἀποδοῦν ἢ πό-
 λεμον ἀπαγγέλω; Κλέαρχος δὲ ταῦτα πάλιν
 ἀπεκρίνατο ἀποδοῦν μὲν μὲν οὖν, ἀπίστος
 δὲ ἢ ἑαυτοῦ, πόλεμος. ὁ, πὶ δὲ ποιήσοι, οὐ
 διεσπάρη. Φάλινος μὲν δὴ ἤχετο, καὶ οἱ οὖν
 αὐτῶν. οἱ δὲ τῶν Αἰαίου ἦσαν, Προκλῆς
 καὶ Χερσίφοσ. Μένων δὲ αὐτῶν ἔμεινε τῶν
 Αἰαίου. οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς Φαλί-
 νος εἶπε τῶν εἰσὶν εἰσὶν βελτίους, οὐδὲ οὐκ
 αὐτῶν ἀναχάσασθαι αὐτῶν βασιλεὺς. ἀλλ' εἰ βέλ-
 λουτε σωματικῶν, ἢ καὶ ἡδὴ κελεύει τὸ νυκτός·
 εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀπίστους φησὶν. ὁ δὲ Κλέ-
 αρχος εἶπεν· ἀλλ' οὐτω καὶ ποιήσιν, αὐτῶν ἢ
 κωμῶν, ὡς ἑαυτῶν λέγετε· εἰ δὲ μὴ, ἑαυτοῦ ὅ-
 ποιῶν αὐτῶν ἢ οὐκ οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὁ,
 πὶ δὲ ποιήσοι, ὡς δὲ τῶν εἶπε. μὲν δὲ ταῦτα,
 ἡδὴ ἡλίου δύω. οὖν, συγκαλέσας τῶν στρατη-
 γῶν καὶ λοχαγῶν, ἔλεξε τῶν εἶπε· Ἐμοί, ὡ αὐ-
 τῶν, θυομῶν ἰέναι ὑπὲρ βασιλεῶν, οὐκ ἐγί-
 γνετο τὰ ἱερά. καὶ εἰκότως τῶν οὐκ ἐγίγνε-
 το. ὡς γὰρ ἐγὼ ἰὼν πυρῆνομα, ἐν μέσῳ ἢ
 μὲν καὶ βασιλεὺς ὁ πῆχης ποταμὸς ἐστὶν ναυ-
 σίπορος, ὃν οὐκ αὐτῶν ἀνὰ μέγα αὐτῶν πλοίων
 ἀναβῶναι πλοῖα δὲ ἡμεῖσιν οὐκ ἔχομεν. οὐ
 μὲν δὴ αὐτῶν γε μὲν οἶόν τε. τὰ γὰρ ὅτι τῶν
 εἶπεν ἔστιν. ἰέναι δὲ τῶν τῶν Κύρου φί-
 λους, πρὸς καὶ ἡμῖν τὰ ἱερά. ὡς δὲ ἐν καὶ
 ποιήσιν. ἀπίστους δὲ ἡμεῖσιν, ὁ, πὶ τῶν εἶπεν· ἐπεδῶν
 δὲ σιμῶν τῶν κέρει ὡς ἀναπαυεσθαι, συ-
 σκαλέσασθαι ἐπεδῶν ὅτι δὲ δὲ τῶν ἀναπῆσθε
 ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ· ὅτι ὅτι τῶν τῶν, ἑπείθε
 τῶν ἡμεῖσιν, τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ τῶν
 ποταμῶν, τὰ ὅτι ὄπλα ἔχω. ταῦτα ἀκέραιες οἱ
 στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἀπήλθον, καὶ ἐποίησαν ὅτι

Sin bellum cum ipso gerendum erit, melius
 d geremus armis instructi, quam iisdem
 alij traditis. Renuntiabimus hæc, ait Phali-
 nus. sed & illa dici rex iussit, se vobis heic
 manentibus fœdera; discedentibus ac pro-
 grediētibus, bellum offerre. Quamobrem
 de hoc etiam respondete, num manendo
 iniri fœdera velitis, an bellum vos antepo-
 nere nuntiandum sit? Et Clearchus: Hæc
 etiam in parte, inquit, renuntiato, nobis
 eadē, quæ regi, videri. At quæ sunt illa verba
 iecit Phalinus. Si manebimus, ait Clearchus,
 fœdera nos facturos: sin abeamus ac
 progrediamur, bellum. Et Phalinus ite-
 rum quærit: Fœderane, an bellum renun-
 tiabo? Clearchus rursus: Fœdera quidem
 manentibus; discedētibus autem, vel pro-
 gredientibus, bellum esto. Quid autem i-
 pse facturus esset, non significabat. Qua-
 propter Phalinus cum suis abibat. Procles
 vero, & Cherisophus, ab Arizoo quum red-
 issent, Menonē apud Arizoo remanente:
 aiebant dixisse Arizoo, multos Persas sibi
 longe præstare dignitate, qui latari non
 sint, vt rerum ipse potiatur. Verum si vul-
 tis, inquit, cum ipso discedere, noctu
 iam venire nos iubet: sin autem, scire vos
 vult, prima se luce cras discessurum. Et
 Clearchus: Sic faciendum est, inquit si ad-
 ipsum accedere volumus, quæadmodum
 vos dicitis: sin autem, facite id, quod vobis
 maxime profuturum existimatis. Ipse quid
 facturus esset, non indicabat. Post hæc, sole
 iam occidente, conuocatis prætoribus &
 cohortium præfectis, huiusmodi quædam
 loquutus est: Sacram mihi rem faciēti, mi-
 lites, expeditionis aduersus regē suscipien-
 dæ causa, exta abdixerunt, & merito qui-
 dem. Nam vt ego iam comperio, medio
 inter regem & nos loco Tigris fluuius in-
 terest, qui nauibus tantum traici potest:
 ideoq; traici a nobis absq; nauigiis haud-
 quaquam poterit, quod a nauibus desti-
 tuimur. Hæc autem fieri non potest vt sub-
 sistamus, quod commeatus nos deficit.
 Ceterum de profectioe ad amicos Cyri,
 auspicata nobis exta in primis obtigerunt.
 Quamobrē sic res est agenda. abite, ac cœ-
 nā pro copia quisq; sua capite: deinde quū
 eo modo, quo quiescendi tempus signifi-
 catur, datum cornu signū fuerit, colligite
 res vestras: quum signum alterū dabitur,
 iumētis eas imponite: ad signum tertium,
 ducentem sic sequimini, vt secundum
 flumen iumenta sint, exterius armati. Quæ
 quum duces audiissent, itemque præfecti
 cohortium, abeunt, & imperata faciunt.

ταῦτα
 εἶπεν ἔστιν
 ἔστιν

Atque ex hoc tempore Clearchus imperium obtinebat, parebant illi, non quod eum ad hoc delegissent, sed quia viderent solum sic sapere, ut principem in exercitu virum oporteat, quum alij reru vsum nullum haberent. Iter, quod ab Epheso Ionie oppido, ad prelij tempus vsq; confecerat, castris **x c i i** absoluerant, quæ parasanga sunt **io xxxv**, stadia vero **xv i c i o**, & **l**. A pugna dicebantur Babylonem vsq; restare tria millia stadiorum & sexaginta. Inde quum advesperasset, Miltocythes Thracum **x l** equitibus, & circiter **c c c e** Thracia peditibus, ad regem perfugit. Ceterorum dux erat Clearchus, quemadmodum conuenerat. Qui quum eum sequerentur, ad castra prima perueniunt prope Ariæum, & ipsius exercitum, circa medium noctis. Quumq; armatorum acies instructa esset, Græcoru prætores, & præfecti cohortium, apud Ariæum conueniunt; & tam Græci, quam Ariæus; cum alijs apud hunc dignitate præstantissima viris, iuramento confirmant: non prodituros se mutuo, sed in societate constanter permanuros; addentibus hoc sacramentum barbaris, sine fraude se itineris duces futuros. Hæc sacramenta sic conceperunt, ut apro, tauro, lupo, ariete, mactatis; Græci gladium, barbari hastam in scutum tingerent. Posteaquam fidei sacramento se obligassent, Clearchus inquit: Age vero, mi Ariæe, quando eadem nobis & vobis expeditio suscipitur, dic mihi, quæ sententia tua sit de itinere: eadem ne redeundum nobis via sit, qua venimus, an aliam animaduertisse tibi potiore videris? Et Ariæus: Si viam, qua venimus, inquit, fuerimus ingressi, omnes fame peribimus: quippe qui commeatum nullum habeamus. Nam totis denis septenis castris proximis ne tum quidem, quum huc pergeremus, quidquæ ex ipsa regione habere potuimus; & si quid sane istic fuit, nos quum iter illac faceremus, totum absumimus. Iam vero cogitamus via longiore quidem illa proficisci, sed in qua commeatus nobis haud deerit. Ac castra quidem prima, quam fieri poterit, longissime promouenda erunt; ut quammaxime regis a copijs diuellamur. Nam si semel bidui vel quatridui ab ipsis itinere abfuerimus, non iam rex amplius nos adsequi poterit. Nam paruis cum copijs sequi nos minime audebit, & magno cum exercitu celeriter progredi non poterit atque etiam fortasse commeatus inopia laborabit. Hæc mea, inquit, sententia est.

Quantum iter Græci confecerint ante pugnam.

Ariæi de profectio-
ne consili-
um.

Αὐτὸν δὲ λαιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἳ δὲ ἐπέιθοντο, ἔχοντες ἑλπίδας, ἀλλ' ὁραίνοντες, ὅτι μόνος ἐφ' ἑσθ' οἶα δὴ τὸ δόσον, ἡν ἦλθον δὲ ἐφέσου τὴν ἰωνίαν μέγιστον μάχης, σαθμοὶ βίβης καὶ ἐνεήκοντα, [παρασάγγα πέντε καὶ τετρακόντα * καὶ πεντακόνσιοι, σάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι. ἀπὸ τῆς μάχης ἐλέγηντο εἰς εἰς βαβυλωνίαν, σάδιοι ἑξήκοντα καὶ τετρακόντα. ἐπιβήθη δὲ, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλποκύθης μὲν Βόθρῳ, ἔχων τὸς τε ἰππέας τὸς μὲν ἑαυτῷ εἰς πεντακόντα, καὶ τὸ πεζῶν δρακῶν ὡς διακοσίους, ἠὲ τομολήσε παρὰ βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγέτο, καὶ τὰ παρηγελημένα οἳ δὲ εἶποντο, καὶ ἀφικνουῦνται εἰς τὸν ἰωνοῦ σαθμὸν παρὰ Αἰεαῖον καὶ τὸ ἐκείνην στρατῶν ἀμφὶ μέσας νύκτας, καὶ ἐν ταῖς θύραισι τὰ ὅπλα, στυλῶν οἳ στρατηγὸν καὶ οἳ λοχαγοὶ τῶν ἐλλήνων παρὰ Αἰεαῖον, καὶ ὡμοσαν οἷτε ἑλλήνες, καὶ Αἰεαῖος, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἳ κρήνησι, μήτε παρὰ δῶσον ἀλλήλους, συμμαχοῖτε ἑστέ. οἳ δὲ βαρβαροὶ παρὰ ὡμοσαν, καὶ ἠγέσαντο ἀδύλωσ' αὐτὰ δὲ ὡμοσάντες σφάξαντες κἀπαρον, καὶ ταῦρον, καὶ λύκον, καὶ κριόν, εἰς ἀσπίδα βαπτοῖτες οἳ μὲν Ἕλληνες εἶφος, οἳ δὲ βαρβαροὶ λείχην. ἐπεὶ δὲ ἰαπίσα ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος ἄγε δὴ, ὦ Αἰεαῖε, ἐπεὶ σὺ οἳ τὸς ἡμῖν σόλος ὄσθ' ἔχ' ὑμῖν, εἶπε τίνα γνώμην ἔχεις παρὰ τὴν πορείαν. πότερον ἀπὸ μὲν ἡν ἦλθον μὲν, ἢ δὲ λιωπὶ ἀνενοπήκειαι δοκῆς ὄσον κρείττω. ὁ δὲ εἶπεν ἡν ἦλθον μὲν ἀπὸ τῶν, τὸ πρότερον δὲ παρὰ τὴν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολιμῶσα. ἔσ' ἀρχὴ γὰρ νῦν ἡμῖν ὄσθ' ἐν τῷ ὄσθ' ἰδίων. ἐπιλαχίδεκα γὰρ σαθμῶν τῶν ἐγγυτάτω ὄσθ' ἐδύοντες ἐκ τῆς χώρας ἐδὲν εἴχομεν λαμβανόν. εἴθ' αὖ εἶπ' ἡμῖν, ἡμῶν δὲ ἐπινοῶμεν πορεύεσθ' μακροτέρην μὲν, τῆ δὲ ὄσθ' ἰηδείων ἐκ ἀπορήσομεν. πορεύεσθ' ἡμῖν τὸς παρῶτες σαθμοὶς, ὡς αὖ δυνώμεθα, μακροτέρους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀπασσασώμεν τῶν βασιλικῶν στρατεύματος. ἡν γὰρ ἀπαξ δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν ὄσον ἀπόχωμεν, ἐκέτι μὴ δύνῃ βασιλέος ἡμᾶς καταλαβόν. ὀλίγω μὲν γὰρ εἰσὶν ἡμεῖς ἰσχυροὶ ἐφέπεσθ'. [πολὺν δὲ ἔχων σόλον, ἔδωκε] ἰαχὴ πορεύεσθ' ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιηδείων ἀπομίσθ'. αὐτὴν, ἔφη, γνώμην τῶν ἔχων. ἔχων ἔχων ἡμῶν γὰρ, ἡμῶν

ἡ δὲ αὐτὴ ἡ στρατηγία ὁδὸν δὴ οὐ δύναντο, ἢ
 ἀποδραμαίαι, ἢ ἀποφυγεῖν ἢ τὴν τύχην ἐστρατηγί-
 σε κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγγύετο, ἐπορεύοντο
 εἰ δόξα ἔχοντες τὸ ἥλιον, λογιζόμενοι ἦσαν ἄ-
 μα ἡλίω διώοντι εἰς κάμας τῆς βαβυλωνίας
 χώρας, καὶ ἔτο μὲν ὁδὸν ἐφάσθη. ἐπὶ δὲ ἀμφὶ
 δείλιον ἔδοξαν πολεμίους ὄραν ἰσπώτας, καὶ τὴν τε
 ἑλλήνων οἱ μὴ ἔτυχον εἰ τὴν τάξιν ὄντες, εἰς τὰς
 τάξιν ἔθεον, καὶ Αἰριαῖος (ἐτύχανε γὰρ ἐφ' ἀμά-
 ξης πορευόμενος, ὁρῶν ἐπέφωτο) καλαβάς ἐθω-
 ρακίζετο, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. εἰ δὲ ὁ ὠπλίζοντο, ἢ
 ἦσαν λέγόντες οἱ ποροπεμφθέντες ὄρατοι, ὅτι ἔχ-
 ῖπται εἰσιν, ἀλλὰ ἔσονται νέμοιτο, καὶ ἄλλοις
 ἔγνωσαν πρῶτες, ὅτι ἐγγύς περὶ ἐστρατοπεδούετο
 βασιλεὺς, καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο εἰς κάμας
 ἐπὶ ὄρα. Κλέαρχος δὲ, ὅτι μὲν τοῖς πολεμίους
 ὁδὸν ἦεν (ἢ δὲ γὰρ καὶ ἀπὸ φησὶ τὰς στρατιώ-
 τας, καὶ αὐτοῖς ὄρα ἦεν ἢ καὶ ὁ φέρετο) ἐμύθη
 ἐδὲ ἀπέκλινε, φυλακτὸς μὲν μὴ δοκίμη φέ-
 ρει, ἀλλὰ τὸ δὴ ἔρωθ' ἀγων, ἀμα δὲ ἡλίω δυο-
 μύρῳ εἰς τὰς ἐπιτάται κάμας τοῖς τὸ ὄρατοις
 ἔχων καλεσκήνωσεν, ἔξ ὧν διήρπαστο ἔσονται
 βασιλικῆς στρατιώματος καὶ αὐτὰ τὰ δὲ τὸ οἰ-
 κίων ἔσονται. οἱ μὲν οὖν ὄρα ὄρατοι τὸ ὄρατοι
 οὐκ ἐστρατοπεδούοι, οἱ δὲ ὑπεροὶ στρατοῦ πορο-
 οῖτες, ὡς ἐτύχοντο ἕκαστοι ἠυλίζοντο, καὶ κρα-
 γνὸν πολλὸν ἐποίησαν καλῶν δακτύλων, ὡς ἴε
 καὶ τοῖς πολεμίους ἀκέρῃ. ὡς ἴε οἱ μὲν ἐγγύτατα τὴν
 πολεμίων καὶ ἐφύρην εἰς τὴν σκηνομήτην, δὴ ἄλλοι
 ἢ τὴν τὴν ὑπεραία ἐγγύετο. ἔτε γὰρ ἔσονται
 ἐπὶ ὁδὸν ἐφαίνετο, ἔτε στρατοπεδόν, ἔτε καπνὸς
 ἐδαμοὺ πλησίον. ἔξ ἐπλάγη δὲ, ὡς εἶοικε, καὶ
 βασιλεὺς τὴν ἐφ' ὄρα ἐστρατιώματος. ἐδὲ ἠλώσε
 ἢ ἔτο, οἱς τὴν ὑπεραία ἐστρατιώματος ποροῖσσης μὲν τοῖς
 τὴν νυκτὸς τῶν τῶν, καὶ τοῖς ἑλλήνοι φόβος ἐμπίπτη,
 καὶ ἴσχυρος, καὶ δὲ ἔπος ἡ, οἱ εἰκὸς φόβος ἐμπε-
 σόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην ἠ-
 λθόν, ὃν ἐτύχοντο ἔχων παρ' ἑαυτῶν κήρυκα. ἀ-
 ριστον τὸ τότε, ἔτον ἀφ' ἑαυτῶν ἐκέλευσε, σιγῶν κα-
 τακρυψάσθαι, [ὅτι ποροαποδύσθαι οἱ ἀρχόντες,
 ὅς ἀντ' ἀφ' ἑαυτῶν τὸ ὄνον εἰς τὰ ὄπλα καλαμη-
 νύση, ὅτι λήψεται] μιᾶς ὀδύσαντον ἀφ' ἑαυτῶν. ἐπεὶ
 δὲ ταῦτα ἐκρυψάσθαι, ἔγνωσεν οἱ στρατιώται, ὅτι κε-
 νὸς ὁ φόβος εἶη, καὶ οἱ ἀρχόντες σῶοι. ἀμα δὲ ὄρα-

Ceterum hoc de ducendo exercitu consi-
 lium ad nihil aliud, quam ad recessum &
 fugam accommodatum erat. Verumenim-
 uero fortuna melius ducis est officio fun-
 cta. Nam ubi primum illuxisset, sic iter fa-
 ciebant, ut solem haberent ad dextrā. Exi-
 stimabant enim, occidente sole ad vicus a-
 gri Babylonici se peruenturos; in quo sane
 haudquaquam falsi sunt. Verum circa ve-
 speram hostiles equitum copias videre visi
 sunt. Quare tum Græci, qui extra ordines
 incedebant, cursu se ad eos receperunt: tum
 Ariæus, qui forte curru faciebat iter, quod
 vulneratus esset, descendens de eo lorica
 se munebat vna cum suis. Interea dum ar-
 mis illi se induerent, speculatores præmissi
 redeunt, ac non equites hos esse renunti-
 ant, sed iumenta pastum quærentia. Qua-
 propter omnes animaduertebant, regem
 alicubi in propinquo habere castra. Nam
 & fumus non magno ex intervallo in vicis
 conspiciebatur. Ibi Clearchus, tametsi in
 hostem non duceret, quod norat, milites
 tantum non animos despondisse, atque et-
 iam adfligi inedia; quæ præterea dies quo-
 que declinasset admodum: non tamen et-
 iam deflectebat, quod caueret, ne fugere
 videretur; sed recto ducens tramite, sole
 iam occidente cum iis, qui erant in fronte,
 proximis in vicis castra locat. Erant autem
 ex illis ab agmine regio direpta etiam ipsa
 ædificiorum ligna. Ac primi quidem quali-
 quali sane modo castra sunt metati, poste-
 riores quia nocte obscura venerant, quo
 forte quilibet loco erat, cubabant; ac mu-
 tuo se adpellando tantum clamorem exci-
 tabant, ut is ab hostibus etiam audiretur.
 Quo factum est, ut hostium proximi suis e-
 tentoriis fugerent. Satis hoc postridie a-
 nimaduersum fuit. Nam neque iumentum
 vllum vsquam adparuit, neque castra, ne-
 que fumus vllus in proximo. Quin & rex
 ipse nostri exercitus accessu, quemadmo-
 dum videbatur, perterritus fuit: idque satis
 declarauit iis, quæ altero die fecit. Sed ta-
 men eadem nocte procedente, Græcos et-
 iam terror ac tumultus quidam inuasit, tan-
 tusque strepitus erat, quatum esse consen-
 taneum est tum, quum terror aliquis inci-
 dit. Clearchus vero Tolmidem Elcum,
 quem longe præstantissimum eius tempo-
 ris præconem apud se forte tunc habebat,
 pronuntiare iussit, silentio prius indicto:
 Significare duces omnibus, eum, qui au-
 ctorem immitti exercitui terroris indica-

ποροπα-
τους ἄρα,

ἡμῶν δ.
τ. ἐστρα-
τοπεδού-
σων,

† φό-
βου, con-
sule No-
tas.

Magnitudo
animi
in Clearcho.

† lectio
marginis

† lectio
marginis

rit, pro mercede talentum argenti accepturum. Id posteaquam proclamatum per præconem fuit, intellexere milites terrorem vanum fuisse, ac duces saluos esse. Sub primam

καὶ δὴ βίη ἠγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ βίτη. A
 δφα. καὶ οἱ μὲν ἠγρευῶτο. Κλέαρχος μὲν τοι ἐπο-
 ρύετο, τὰς μὲν σπονδαῖς ποιησόμενος, ὃ δὲ
 φράτρυμα ἔχων ἐν τῷ ἄξει, καὶ αὐτὸς ὠπιαδο-
 φυλάκῃ. καὶ ἐνετύχθηον πάφρησι καὶ αὐλά-
 σι πλήρεσιν ὕδατος, ὡς μὴ δυνάσθαι ἀφ-
 βαίνην αἰδὺ γεφυρῶν. ἀλλ' ἐποιούτω ἀφ-
 βάσας ἐκ τῶν φοινίκων, οἱ ἦσαν ἐκ πεπλω-
 χύτες, τὰς δὲ καὶ δέχεσθαι. καὶ ἐν τῷ αὐτῷ κλέ-
 αρχον κατὰ μαθεῖν ὡς ἐπεσάτῃ, ἐν μὲν τῇ ἀ-
 εἰσερχομένη δὲ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δόξια βα-
 κτηρίαν καὶ εἰς αὐτὰ δόρυ τῶν πρὸς τὸ το-
 ῖτα γαμμένων βλακιδίον, ἐκλεχόμενος τὸ βίτη-
 τῆ δὲ φωνὴ ἐπαυεν αὐτὸν, καὶ αὐτὸς πρὸς ἐλάμ-
 βανεν εἰς τὴν πηλὸν ἐμβαίνων, ὡς ἰε πᾶσιν ἀρχύ-
 νω εἶ, μὴ ἔσπουδάξῃ. καὶ ἐτάχθησαν μὲν
 πρὸς αὐτὸν οἱ τριάκοντα ἔτη γερονότες. ἐπεὶ
 ὅτι καὶ Κλέαρχον ἐώρων σπουδάξοντα, πρὸς ἐ-
 λάμβανον καὶ οἱ παρεσβύτεροι. πολὺ δὲ μάλλον
 ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ἵνα πηλῶν μὴ αἰεὶ
 ἔτω πλήρης εἶ. τὰς τὰ φρησι ὕδατος. (ἐν δὲ τῇ
 ὄρα οἶα τὸ πεδίον ἄφθονον) ἀλλ' ἵνα πολλὰ τὰ
 ἀπορα φαίνοιτο τοῖς ἔλλησιν εἶ) εἰς τὴν πορείαν,
 ἡ δὲ τοῦ ἐνεκα βασιλέα ὑπὸ πηλῶν ὅτι τὸ πε-
 δίον τὸ ὕδωρ ἀφθόνον. πορδύοιμοι δὲ ἀφίκον-
 τὸ εἰς κάμας, ὅθεν ἀπέδρασαν οἱ ἠγεμόνες λαμ-
 βανὴν τὰ βίτη τῆ δὲ φωνῆ. ἐν τῇ δὲ σίτος πολὺς, καὶ οἶνος
 φοινίκων, καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὐτὰ δὲ
 αἰ βόθρανοι τῶν φοινίκων, τοῖσιν μὲν ἐν τοῖς ἡγροῖσιν
 ἐστὶν ἰδὴν, τοῖσιν οἰκέταις ἀπέκριντο. αἰ δὲ τοῖς δε-
 σπόταις ἀποκρίματα, ἢ δὲ ἀπόλεκτοι, θαυμά-
 σαι τὸ κηρὸς καὶ τὸ μέγεθος, ἢ δὲ ὄψιν ἠλέκθου.
 ἔδεν διέφερε. τὰς δὲ τῶν πινῶν ξηραίνοντες, θαυμά-
 ματα ἀπέπνευσε. καὶ ἡ δὲ τῶν ποτῶν ἠδὲ μὲν,
 κεφάλαγγες δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τὸ εἰκέφθηον τῶν φοίνι-
 κος πρὸς τὸν ἐφάρον οἱ φρατρυμαί, καὶ οἱ πολλοὶ
 ἐθαύμαζον τὸ ἰε εἶδος, καὶ τὴν ἰδιότητα τῆ ἠδονῆς.
 ἡ δὲ τὸ σφόδρα καὶ τὸ κεφάλαγγες. ὅτι φοινίξ,
 ὅθεν ὄξαρθεῖν ὁ ἐγκέφαλος, ὄλος τὸ αὐαίνετο.
 ἐν τῷ αὐτῷ δὲ ἐμείναν ἡμέρας βῆς, καὶ τῶν με-
 γάλου βασιλέως ἦκε Τισαφέρνης καὶ ὁ τῶν βα-
 σιλέως γυναικὸς ἀδελφός, καὶ ἄλλοι πέρσαι
 βῆς. δούλοισι δὲ πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπλώτη-
 ῆ αὐτοῖς οἱ τῶν ἐλλήνων φρατρυμαί, ἔλεγε πρὸς
 serui sequebantur. His quum duces Græcorum obuiam processissent, prior Tissa-

statimq; duci ad comneatum parandum
 fe iussit. Præibant illi. Clearchus fœdera
 percussurus, copiis instructis iter faciebat,
 quarum ipse partē vltimam custodiebat.
 Incidunt autē in fossas & alueos aqua ple-
 nos, quos absque pontibus transire nō po-
 terant. Sed tamē eos palmarum adiuvento
 traiciebant, quæ partim humi stratæ ia-
 cebant, partim ab ipsis cædebantur. Atque
 heic animaduerti poterat, quo pacto Cle-
 archus præesset. Nam manu læua tenebat
 hastam, dextra baculum: ac si quis ei vide-
 retur illorum, quibus hoc negotij dederat,
 ignauius se gerere; mox idoneum eligens,
 illum alterum remouebat: quum quidem
 ipse descendens in cœnum, cum aliis ma-
 num operi admoueret. Quo fiebat, vt om-
 nes dedecori sibi fore ducerent, si non &
 ipsi magno studio rem maturarēt. Quam-
 quam autem apud se triginta tantum an-
 nos natos constituisset, tamen etiam ætate
 prouectiores, posteaquā Clearchum ma-
 turantem opus viderunt, & ipsi manus ad-
 mouerunt. Multo certe magis Clearchus
 festinabat, quod fossas in hunc modum
 non semper aqua plenas esse suspicaretur:
 quippe quum illud anni tempus non esset,
 quo campi rigari solerent. Existimabat ni-
 mirum regem idcirco aquam campo im-
 misisse, quo multa Græcis in itinere diffi-
 cultatem adlatura viderentur. Confecto
 itinere, ad vicos veniunt, e quibus duces
 via comneatum capiendum esse demon-
 strauerant. Erat heic magna frumenti co-
 pia, & vinum expressum de palmulis, cum
 aceto, quod de iisdem palmulis decoctum
 erat. Hæ palmarum glandes, cuiusmodi
 [non] inuenias in Græcia, famulis reser-
 uabantur. Quæ autem dominorū in vsum
 seruabantur, delectæ cum cura erant, ad-
 mirabili tum pulchritudine, tum magni-
 tudine. Adspectu nihil ab electro differe-
 bant. Nōnullas exsiccatas pro bellariis re-
 posuerant. Et erant ad potum suaves qui-
 dem illæ, sed capitis tamen dolorem exci-
 tabant. Hoc loco primum milites etiā me-
 dulla palmæ vesci ceperunt, multis & ge-
 nus ipsum, & propriam quamdam in hoc
 cibo suauitate in admirantibus. Sed tamen
 idem hoc etiam capiti vehementer infe-
 stum erat. Palma ipsa, cui medulla esset ad-
 emta, prorsus exaréscebat. Tres heic di-
 es commorati sunt, & interea Tisapher-
 nes a magno rege venit, cum coniugis re-
 giæ fratre, ac tribus aliis Persis, quos multi
 Aa 2

Clearchus
quia ratio-
ne suos ex-
citauit.

Athen. 14. p. 323, 10.

Abest a
lectione
marginis.

54 Athen.

† επαιεν
αυτον, @

θιας με
Athen.

καλλος @
μεγιστος
† πνας

Athen. 2.
p. 36, 7.

εξηρανε-
πο. στα Α-
την.

phernes hæc per interpreté loquutus est: A Equidē, Græci, proximus vestræ sum Græ-
 ciæ, & quia videbam vos in multa & inex-
 plicabilia mala incidisse; reperiundum mi-
 hi aliquid duxi, si qua ratione petere a re-
 ge possem, vt vos per ipsum mihi liceret
 saluos in Græciâ reducere. Pro quo quum
 intelligerem tum vos, tum Græciam vni-
 uersam erga me non ingrati fore: petij
 hoc a rege, simulq; dixi, iure ipsum hac in
 parte mihi gratificaturum, qui primus de
 Cyri expeditione ad ipsum retulerim, & v-
 na cum nuntio mecum etiâ adtulerim co-
 pias auxiliares; ac solus ex iis, qui oppositi
 Græcis fuere, non fugerim; sed aciem per-
 ruperim, ac cum rege vestris in castris me
 coniunxerim, in quæ rex Cyro iam inter-
 fecto venerat: qui deniq; barbaros ex par-
 te Cyri cum iis ipsis, quas nūc mecum ha-
 beo, fidissimas ipsi, copiis prosequutus fue-
 rim. Itaque mihi pollicitus est, se de his de-
 liberaturum. Sed tamē quæri ex vobis ius-
 sit, quamobrem aduersus ipsum arma ce-
 peritis. Equidem vobis suadeo, moderate
 respondeatis; vt mihi facilius sit, quantum
 quidem potero boni, vobis ab ipso impe-
 trare. Ad quæ verba Græci non nihil fece-
 dentes, quum inter se consultassent, Cle-
 archi verbis in hanc sententiâ respondent:
 Nos neque propterea coiuiimus, vt bellum
 regi faceremus, neq; aduersus regem pro-
 fecti sumus: sed, quod ipse nosti, multos
 Cyrus prætextus ac tergiuersationes inue-
 niebat, vt & vos imparatos offenderet, &
 nos huc perduceret. Posteaquam vero cir-
 cumuētum iam ipsum difficilibus pericul-
 is videremus, Deos atque homines reueri-
 riti sumus, ne ipsum desereremus; præfer-
 tim qui superioribus tēporibus ipsius be-
 neficia non fuisset aspernati. Postea-
 quam Cyrus e viuis excessit, neque de re-
 gno cum rege contendimus; neque quid-
 quam habuimus causæ, cur ipsius agrum
 infestare vellemus; nec eū tollere de me-
 dio cupimus, modo liceat domum sine cu-
 iusquam molestia redire. Quod si quis ini-
 iurius erit, in hunc cum Deum ope vindic-
 care conabimur. Si quis etiam prior bene-
 ficis nos prosequatur, ab illo superari nos
 benefaciēdo pro viribus nostris haud pa-
 tiemur. Hæc Clearchus; quæ Tissaphernes
 quū audiisset, inquit: Equidē hæc regi nū-
 tiabo, vicissimq; mādata ipsius vobis. Sūto
 autē induciæ, donec ego rediero. Itidē fo-
 rū vobis nos suppeditabimus. Postridie nō
 rediit, q̄ res sane sollicitos Græcos habuit.

Excusatio
 Clearchi
 ad regem
 & Tissaphernem.

τον Τισσαφέρητος δι' ἑρμηνέως τριάδε· Ἐγὼ, ὃ
 ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ ἑλλάδι· καὶ ἐπεὶ
 ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ κακὰ καὶ ἀμήχανα πε-
 πτωκέντας, ἄρημα ἐποισάμεν εἴπως δυ-
 ναίμεν τῶν βασιλέως ἀτήσασθαι δοῦναι
 μοι ἀποσῶσαι εἰς τὴν ἑλλάδα ὑμᾶς. οἱ μὲν γὰρ
 οὐκ ἀρεσίως μοι ἔξην οὔτε πρὸς ὑμῶν, ἔτε
 πρὸς τῇ ἑλλάδος ἀπάσις. ταῦτα ὅ γινοῖς ἡτέ-
 ρην βασιλέα, λέγων αὐτῶν, ὅτι δικίως αἱ
 μοι ἡρεζοῖτο, ὅτι αὐτῶν Κέρην ἰεῖπταραὶ ἴ-
 οντα πρὸς τὴν γῆν, καὶ βοηθῆσαι ἔχον ἄμα τῇ
 ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν, καὶ μόνος τῆς καὶ τῆς ἑλ-
 ληνας τετραγμένων οὐκ ἐφυγον, ἀλλὰ διήλα-
 σα καὶ σαυέμεζα βασιλεῖς ἐν ὧ ὑμετέρῳ στρα-
 τῶν περὶ ἑνὸς βασιλέως ἀφίκετο, ἐπεὶ Κέρην
 ἀπέκλιθεν καὶ τῆς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίω-
 ξα σὺν τοῖςδε τοῖς παρ' οὐσιν ἡμῶν μετ' ἐμοῦ, οἱ τῶν
 αὐτῶν εἰσι πιστότατοι. καὶ πρὸς ἡμῶν τούτων ὑπέ-
 ρετό μοι τῆ βασιλείᾳ εἶρεσθαι δέ με ὑμᾶς βουλευσά-
 μενος ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκα ἐστρατεύσατε
 ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβεβλήω ὑμῖν μετρίως ἀπο-
 κρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπαρακτότερον ἦ, εἰ ἂν δύ-
 ναμην ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτῶν εἶρα πρὸς ἑαυτοῦ.
 πρὸς ταῦτα μέλασαντες οἱ Ἕλληνες ἐβεβλή-
 οντο, καὶ ἀπεκρίναντο. Κλέαρχος ὅ εἰλετο· Ἡμεῖς
 οὔτε σιωπήσομεν ὡς βασιλεῖς πολεμήσοιτες,
 ἔτ' ἐπορθώσομεν ἀπὸ βασιλείᾳ· ἀλλὰ πολλὰς
 παραφάσας Κέρην δεισκέειν, ὡς καὶ σὺ δὲ οἴ-
 σα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀποσῶσιν ἀσπίδας ἄσπιδοι, καὶ
 ἡμᾶς εἰσθῆδε ἀναγῆσαι. ἐπεὶ μὲν τοῖς ἡδὴ ἐω-
 δρῶμεν αὐτῶν ἐν δὲ ὄντα, ἡγεμῶν τε καὶ θεοῖς
 καὶ ἀνθρώποις πρὸς δοῦναι αὐτόν, ἐν τῶν πρὸς
 ἀπὸν χροῖον παρέχοντες ἡμᾶς ἀσπίδας δὲ ποιῆναι.
 ἐπεὶ ὁ Κέρην τεθνήκεν, ἔτε αἱ τοιοῦτα βα-
 σιλεῖς τῆ ἀρχῆς, ἔτ' ἐστὶν ἕνεκα αὐτῶν βασιλείᾳ τῆ
 βασιλείᾳ χάριται κακῶς ποιῆναι, ἔτ' αὐτῶν ἀπο-
 κλίσθαι αὐτῶν ἐθελούμεν, πορθώσομεν ὅτι οἰσάμεν,
 εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποῖται. ἀδικουῦντα μὲν τοῖς πεί-
 ρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι, εἰ μὲν τι
 τίς ἡμᾶς καὶ δὲ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε-
 δνῶμεν οὐχ ἡπιοσόμεθα δὲ ποιουῦντες. ὁ μὲν
 οὕτως εἶπεν. ἀκίσσας ὁ Τισσαφέρητος, ἔφη·
 Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγέλω βασιλεῖ, καὶ ὑμῖν πάλιν
 παρ' ἐκείνου, μέχρι δ' αὐτῶν ἤκω, αἱ σπονδαὶ
 μὲν ὄντων ἀγρῶν ὅτι ἡμεῖς παρέξομεν, καὶ εἰς μὲν
 τῆ ὑπεράγειν ἔχῃ κεν ὡς οἱ Ἕλληνες ἐφροσύνον-
 τῇ ὅ

τῆς τρίτης ἡμέρας ἔλεγε, ὅτι ἔλαπε πρῶτον
 νος ἢ καὶ τῶν βασιλέως, δοθῆναι αὐτῶν
 ζῆν τὴν ἑλλάδα, καὶ πρὸς πολλῶν ἀντι-
 λέγοντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἶναι βασιλεῖ, ἀφῆκε
 τὸν ἑαυτὸν ἑρατὸν βασιλέως. τέλος δὲ
 εἶπε καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πρὸς λαβὴν παρ' ἡμῶν,
 ἢ μὴ φίλιαν ὑμῖν παρέξῃ τὴν χώραν, καὶ ἀ-
 δόλως ἀπάξῃ εἰς τὴν ἑλλάδα, ἀρῶν πα-
 ρέχοντας. ὅπου δὲ αἰ μὴ παρέχων ἀρῶν,
 λαμβανῆν ὑμᾶς οὐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ
 ὅτι τῆδε. ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμῶσαι ἢ
 μὴ * πορεύεσθαι ὡς ἀφῆκε φίλιαν ἀσινῶν,
 οἷα καὶ ποτὰ λαμβανόντας, ὅπου μὴ πα-
 ρέχων ἀρῶν εἰάν ὃ παρέχων ἀρῶν, ὡ-
 νου μὲν ἔξῃ τὰ ὅτι τῆδε. ταῦτα ἔδωκε, καὶ
 ὁμοσάν, καὶ δεξιάς ἔδωκεν Τιισαφέρνης, καὶ ὁ
 βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, τοῖς τῶν ἑλ-
 λῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν, καὶ ἔλαβον πα-
 ρὰ τῶν ἑλλῶν. μὲν δὲ ταῦτα Τιισαφέρνης
 εἶπε νῦν μὲν δὴ ἀπέμειν ὡς βασιλέα· ἐπειδὴ
 ὃ ἀφῆκε πρῶτον ἀδέσμοι, ἢ ἔσω συσπῶ-
 σάμενος, ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν ἑλλάδα, καὶ
 αὐτὸς ἀπιὼν ὅτι τῆδε ἔμενεν ἄρχων. μὲν δὲ ταῦ-
 τα ἀφῆκε Τιισαφέρνην οἱ τε ἑλλῶνες καὶ
 Αἰαῖος, ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστράτοπεδον μὲν, ἡ-
 μέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταῦταις ἀφικνεῖ-
 ται πρὸς Αἰαῖον καὶ οἱ ἀδελφοί, καὶ οἱ ἄλλοι
 ἀπὸ τῶν καὶ πρὸς τὴν σὺν ἐκείνῳ πρῶτον πινε-
 τῶν ἀφῆκε πρῶτον ἰε καὶ δεξιάς ἐνίοι τῶν
 βασιλέως φέροντες, μὴ μνησικαχῆσθαι βασι-
 λέα ἀπὸ τῆς σὺν Κύρῳ ὅτι στρατείας, μηδὲ
 δῆε μηδεὶος τῶν παροικούντων. τούτων ὃ γ-
 γομένων, εἰδηλοῖ ἦσαν οἱ ἀπὸ τῆ Αἰαῖον ἦτ-
 τον τοῖς ἑλλῶσι πρῶτον ἔχοντες τὸν νοῦν. ὥστε
 καὶ τὸ τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν ἑλλῶν οὐκ
 ἤρεσκεν, ἀλλὰ πρῶτον τῶν Κλεάρχῳ ἔ-
 λεγον, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγῶν· τί μὲν ἔστιν
 ἢ οὐκ ὅτι ἀμέγα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπο-
 λέσσει ἀπὸ τῶν ἀν ποιήσασθαι, ἵνα καὶ τοῖς
 ἄλλοις ἑλλῶσι φόβος ἢ ὅτι βασιλέα στρα-
 τῶν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ἔπαυται μὲν.
 ἀφῆκε δὲ διασπάρθαι αὐτῶν ὃ ἑρατὸν βασιλέα· ἐπὶ
 δὲ πάλιν ἀλιθῆ αὐτῶν ἢ ἑρατὸν, οὐκ
 ἔστιν ὅπως οὐκ ὅτι δῆσται ἡμῖν. ἴσως δὲ που
 ἢ τὸ ἀποσπάρθαι τὴν ἢ ἀποσπάρθαι, ὡς ἀπο-
 ρῆς ἢ ἢ ὁδός. οὐ γὰρ ὅτι ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἔλθῃ εἰς τὴν ἑλλάδα ἀπαρχίλαι,

A Die tertio quum venisset, ait perfecisse se
 apud regem, vt sibi facultas Græcos inco-
 lumes domum reducendi concessa sit; ta-
 met si quamplurimi fuissent, qui cōtradi-
 cerent, non ex regis esse dignitate, qui ad-
 uersus ipsum arma cepissent, dimittere. Ad
 extremū: Licet iam, ait fidem a nobis acci-
 piatis, certo nos ditionem regis pacatam
 vobis reddituros; & suppeditato commea-
 tu, sine fraude vos ducturos in Græciam.
 Sicubi forum non suppeditauerimus, po-
 testatem vobis faciemus, cōmeatum ex re-
 gione nostra sumendi. Vos vicissim nobis
 iurciurādo sancte policebimini, tamquam
 per regionem amicorum sine vlllo damno
 vos iter facturos; ac si forum non præbue-
 rimus, esculenta & potulenta sumtuos: sin
 forum instituat,ur, commeatum pretio nu-
 merato redempturos. Decreta sunt hæc, &
 iureiurando sancita; quum Tissaphernes,
 & coniugis regis frater, Græcorum duci-
 bus ac præfectis cohortium manus dextras
 porrigerent, ac vicissim a Græcis accipe-
 rent. Post hæc Tissaphernes: Equidem, ait,
 ad regem me iam confero. Posteaquam
 vero perfecero, quæ perfici necesse erit;
 redibo, paratis omnibus, deductum vos in
 Græciam, & meam in prouinciam memet
 receptum. Hinc iam & Græci, & Ariæus,
 castris in proximo locatis, Tissaphernem
 amplius x x diebus opperiebantur. In-
 terea veniunt ad Ariæum fratres, & pro-
 pinqui ceteri, itemque nonnulli Persarum
 ad ipsius milites, qui animū eis addebant,
 nonnullis a rege fidem datam significan-
 tibus, non fore memorem eius iniuriæ re-
 gem, quod in armis cū Cyro fuissent, nec
 vllius alterius rei præteritæ. Quæ quum ita
 fierent, palam animaduerti poterat, Ariæum
 cū suis minus iam Græcis addictos esse:
 vt iam illud ipsum plerisque Græcorum
 non placeret, qui Clearchum quum
 accessissent, ac duces ceteros: Quid, in-
 quiunt, heic exspectamus? an nescimus, ni-
 hil regem malle, quā nos perditos, vt Græcis
 etiam ceteris metū incutiat, ne aduersus
 ipsum arma capiant? Nimirum iam de-
 dita opera nos heic retinere conatur, quū
 exercitū hinc inde dispersum habeat. Ve-
 rum quamprimum is de integro collectus
 fuerit, fieri non potest, quin nos adoriatur.
 Fortassis etiam alicubi vel fossas struit, vel
 munimenta, vt nobis iter nullum pateat.
 Neque enim fiet ipso volente, vt nos
 in Græciam reuersi nuntium adferamus,

ερατὸν βασιλέως

πορεύεσθαι

παρεσπάρθαι

εἰ δὲ πῶς τ. μ. π. τ. ἑλλ. ἢ κ. ἢ ρισκον,

κατασπάρθαι

Fides san- citur cum Clearcho & Græcis.

βαβυλωνος ου πολυ. ελθον δ' επορωθη-
 σαι σαθμοις δυο, παρσάγγας οκτω, και διε-
 βησαν διωρυχας δυο, πτω μω, οπι γεφυρας,
 πτω δ', εζωγμενω πλοιοις επλα. αυται δ' η-
 σαν απο τω ηρητος ποταμου. καλετετ μω-
 τω δ' εζ αυτω και παφρη οπι πτω γεφωρα,
 αι μω παφρη, μεγαλαι, επητα δ' ελασ-
 σους, τελος δ' και μικροι οχετοι, ωσπερ εν τη
 ελλαδι οπι τας μελινας. και αφικρουται οπι
 τον ηρηλια ποταμον, παρ εω πολισ μω μεγα-
 λη και πολυανθρωπος, η ονομα σιτακη, απε-
 ρουτα τω ποταμου σαδιοις πεντεκαδεκα. οι μω
 ου ελλωες παρ αυτω εσκηνωσαν, ερηις πα-
 ραδειςου και οπι μεγαλου, και δασεος πυ-
 λωων δενδρων. οι δε βαρβαρη διαβεβηκε-
 τες τον ηρηλια, ου μωτοι γε και αφανης ησαν.
 μετ' δε ο δειπνον ετυχον εν πατω οντες
 παρ τω οπλων προξενος και ξενοφων και
 παρσελων ηρωτησεν ανθρωπος τις τωσ παρ-
 φυλαχας, που ανιδου προξενον η κλεαρχον.
 Μενωια δ' οκ εζητη, και τωτα, παρ Αει-
 αμου ων τω Μενωιος ξενη. επει δ' προξενος ει-
 πεν, οπι αυτος ειη, ον ζητη, ειπεν ο ανθρωπος
 επεμψαν με Αειαμος και Αρταεζος, πισοι
 οντες Κυρω, και υμιν δωνοι, και κελδοισι φυ-
 λακτα, μη υμιν οπιθωται τ' νυκτος οι βαρ-
 βαρη. εστ' ο φρατρωμα πολυ εν τω πλοισι
 παρ παρδισω. και οπι πτω γεφυρα τω ηρη-
 τος ποταμου πεμψαι κελδοισι φυλακω,
 τ' οπι διανοστα λωσαι αυτω Τιωα φερνης τ'
 νυκτος, μω παρ διωηται, ως μη διαβητε, δλ
 εν μεσω αποληθητε τω ποταμου και τ' δι-
 ωρυχας. ακουσαστες τωτα, ηρησι αυτον πα-
 ρα τ' κλεαρχον, και φραζοισιν α λεγα. ο δε
 κλεαρχος ακουσας εταραχη, και εφοβετο
 σφοδρα. νεαπισχος δε τις τω παροντων ενοη-
 σας, ειπεν' ως οκ ακουουτα ειη, το, λε οπι η-
 σεαται, και ο λυσην τ' γεφωρα. δηλον γω, οπι
 οπιπτε μω η νικαω δεησφ αυτοις, η ηπααται.
 εαν μω ου νικαωσι, τι δει αυτοις λυην πτω γε-
 φυρα; οσδε γω, αν πολλα γεφυρα ωσιν, εχοι-
 μω αν, οποι φυρηιες ημεις σωθαμω. αν δ'
 αυ ημεις νικαωμω, λελυμης τ' γεφωρας ουχ
 εζοισιν εκηνοι, οποι αν φυγωσιν οσδε μω
 βοηθησασ, πολλα οντων περα. οσδεις αυτοις διωησεται, λελυμης τ' γεφωρας. ακουσας δ'
 τωτα ο κλεαρχος, ηρετο τ' αφελον, ποση τις ειη γεφωρα η εν μεσω τω ηρητος και τ' διωρυχας.

procul a Babylone aberat. Inde castris al-
 teris, quum parasangas confecissent octo,
 binos alucos manu factos traiecere, ponte
 alterum, alterum nauigiis septem iuctum.
 Ducti erant hi a Tigri fluuio, & ab his fosse
 per totam illam regionem erant deriuatae,
 primae maiores, deinde minores, tandem
 etiam exigui canales, cuiusmodi ad panici
 fegetem in Graecia ducuntur. Hinc ad Ti-
 grim fluuium perueniunt, propter quem
 vrbs erat ingens & populosa, cui nomen
 Sitaca, interuallo stadiorum xv a flumine
 remota. Heic ad urbem Graeci non procul
 ab horto castra locant, qui & elegans erat,
 & amplus, & multis arboribus defus. Bar-
 bari quum Tigrim transiissent, conspici am-
 plius haud poterant. A cena forte Proxe-
 nus & Xenophon pro castris ambulabant,
 quum quidam accedens, excubias primas
 interrogat, vbinam vel Proxenu vel Cle-
 archum reperiret. de Menone non quere-
 bat, quamquam ab Ariæo veniret, Menonis
 hospite. Quum respondisset Proxenus, se
 illum esse, quem quæreret: Ariæus, inquit,
 & Artæzus, fideles olim Cyro, & vobis
 beneuoli, me miserunt; cauendumque vo-
 bis esse denuntiant, ne barbari noctu vos
 adoriantur. Etenim numerosae copiae in vi-
 cino vobis horto sunt. Præterea vos hor-
 tantur, vt ad pontem Tigris fluminis præ-
 fidium mittatis. Nam Tissaphernes noctu
 eum soluere cogitat, vt, si fieri possit, non
 transeat; sed medio inter Tigrim & alue-
 um loco intercludamini. Quæ quum illi au-
 diisset, ducunt hominem ad Clearchum;
 & quæ diceret, exponunt. Perturbatus ille
 hoc nuntio, mirifico in metu erat: quum
 adulescens quidam ex iis, qui aderant, re-
 considerata, nequaquam esse aiebat con-
 sentanea, quod diceretur ipsos adoriturus
 Tissaphernes, & pontem etiam soluturus.
 Nam necesse est eos, si nos adoriantur, vel
 vincere vel vinci. Si ergo vicerint, quid o-
 pus est pontem soluere? Tametsi enim com-
 plures pontes fuerint, non tamen erit, quo
 fugietes euadere salui possimus. Sin e con-
 trario, nos victores fuerimus, soluto ponte
 nulla fugiendi facultas ipsis erit reliqua:
 ne quidem ferre quisquam ipsis auxilium
 poterit, deiecto pote, quantumuis trans a-
 mnem multi sint. Quæ quum Clearchus au-
 diisset, quærit de nuntio, quam late pateret
 ea regio, quæ Tigri & aluco sit interiecta.

Αρτάεζος

Τίωας

Artæzus

Insidia Persicae

Acute cu- inslam a- doloscentis ratiocinan- tio.

Respondit is, amplam esse, multosque vi-
cos, multas & magnas vrbes habere. Tum
vero animaduersum est, clam summissum
a barbaris hominem fuisse; qui vereretur,
ne Græci pontem transirēt, ac in insula ma-
nerent, in qua ex parte vna Tigri fluuius, ex
altera alueo pro munimentis vterentur:
commeatum ex agro his interiecto habe-
rent, qui & latus esset, & fertilis, præsertim
non defuturis etiam, qui eum colerent.
Quo fieri posset, vt hoc loco pro refugio
vterentur, si qui regem petere bello vellēt.
Secundum hæc quieti se dabant, ac nihilo
minus ad pontem præsidium mittunt. Ve-
rum nec vlla ex parte quisquam eos inua-
sit, nec ad pontem vllus hostium venit;
quemadmodum ij, qui præsidij causa lo-
cati ad eum fuerant, nuntiarūt. Manē pri-
ma aurora pontem xxxv i nauigiis iun-
ctum, quam cautissime fieri posset, transe-
unt. Nam quidam apud Tissaphernē Græ-
ci futuros nuntiarant, qui transeuntes ad-
orirentur; quod sane falsum fuit, nisi quod
in ipso transitu Glus cum quibusdam aliis
conspectus ab eis fuit, qui num amnem
transirent, specularetur: quod quum Græ-
cos facere videret, statim abequitabat. A
Tigri fluuius castris quartis, parasangas xx
confecerunt, vsque ad Physcum amnem,
qui est latitudine plethri. Habebat & pon-
tem, ac non procul aberat ampla ciuitas,
cui nomen Opis. Ad eam quum venissent,
obuiam habuere Cyri & Artaxerxis fra-
trem nothum; qui vt opem regi ferret, a
Sulis & Ecbatanis numerosas copias du-
cebat. Has quum subsistere iussisset, Græ-
cos transeuntes spectabat. Ducebat exer-
citurum in binos Clearchus, & sic faciebat i-
ter, vt nonnumquam insisteret. Quantif-
per autem pars copiarum anterior subsi-
steret, tantisper etiam per omnem exerci-
tuum inhibitionem ab itinere fieri neces-
se erat. Quo factum est, vt i ipsi etiā Græ-
cis ingentes esse copiarum viderentur, & hic
Perfa spectans eas obstupesceret. Inde per
Mediā in solitudine castris sextis, parasan-
gas xxx progressi, ad Parysatidis, quæ Cyri
ac regis mater erat, vicus perueniunt. Tyf-
saphernes, vt Cyro illuderet, eos diripien-
di potestatem Græcis fecit, exceptis man-
cipiis. Erat autem in eis magna frumenti,
pecudum, ceterarum rerum copia. Hinc
per solitudinem itinere facto, castris quin-
tis, parasangas xx confecerunt, quum Ti-

† al. ipsi
etiam ho-
stibus,

Α οἱ εἶπεν, ὅτι πολλή, καὶ κῶμα ἔνδοσι, καὶ πόλεις
πολλὰ καὶ μεγάλα. τότε ὁ καὶ ἐγνώσθη, ὅτι οἱ
βάρβαροι τὸν ἀνδραπονεύοντες ἐποπέμφαν, ὁ-
κνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληες διελθόντες τὴν γέφυ-
ραν, μύθοιεν ἐν τῇ νήσῳ, ἐρύματα ἔχοντες, ἐν-
θεν μὲν τὸν πύργον ποταμὸν, ἐνθεν δὲ τὴν δι-
ώρυχα. ἅ δ' ὀπίτηδ' ἄρα ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέ-
σω χώρας, πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὐσης, καὶ τῶν
ἐργαστομένων ἐόντων. εἶτα δὲ καὶ ἀποτροφῆ
ἤμοιτο, εἰ πῶς βούλοιο βασιλέα κακῶς ποιῆν.
Β μὲν ταῦτα ἀεπαύοντο. ὅτι μὲν τοὶ τὴν γέφυ-
ραν ὄμοις φυλακῶν ἐπέμψαν, καὶ οὐτε ἐπέ-
θετο δοδεῖς οὐδ' ἀμύθεν, οὐτε πρὸς τὴν γέφυ-
ραν δοδεῖς ἦλθε τ' πολέμιων, ὡς οἱ φυλάτ-
τοντες ἀπήγγελλον. ὅτι ὅς ἔως ἐχέμετο, διέβη-
σαν τὴν γέφυραν ἐξ ἀγμένω πλοίοις τερά-
κοντα καὶ ἐπὶ, ὡς οἶόν τε μάλισα πεφυλα-
γμένως. ἔξήγησον γὰρ πῆρες τῶν ποταμῶν Τισ-
σαφέρνηος ἑλλήνων, ὡς ἀφαιρόντων μέλ-
λοιεν ὀπίτηδ' αὖ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἴσθαι.
C ἀφαιρόντων μὲν τοὶ Γλοῖς αὐτοῖς ἐπέφαινη
μετ' ἄλλων, σκοπῶν εἰ ἀφαιροῖεν τὸν πο-
ταμὸν ἐπεὶ δὲ εἶδεν, ὄχετο ἀπελαύνων. ἀπὸ
δὲ τῆς πύργου ἐπορεύθησαν σαθμοὶς τέτρα-
ρας, ποταμῶν εἰκασιν, ὅτι τὸν φύσκον πο-
ταμὸν, ὃ ὄρεος πλέθρου. ἐπιῶν δὲ γέφυρα,
καὶ ἐπὶ ὅκλειτο πόλις μεγάλη, ἥ ὄνομα ὤπις.
πρὸς αὐτὴν ἀπώθησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου καὶ
Ἀρταξέρξου νότος ἀδελφός, ἀπὸ σούσαν καὶ
ἐκβατῶν γραπῶν πολλῶν ἄγων, ὡς βοη-
D θῆσαν βασιλεῖ καὶ τῆσας ὁ εὐαγγ' ἀτάθμα, ὅτι οὐκ
παρέρχοντο εἰς τὴν ἑλλάδα. ὁ δὲ Κλέ-
αρχος ἠγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλ-
λοῖς καὶ ἀπὸ ἐφιστάμενος. ὅσον δὲ αὐτῶν ὁ
ἠγεῖτο μὲν τῶν γραπῶν ἀτάθμα, ὅσον δὲ αὐτῶν
ἀνάκη χρόνον δι' ὅλα ἔγραψεν ἀτάθμα καὶ τὰ αὐτοῖς τοῖς
τ' ὀπίσαν ὡς ἴσθαι ὁ ἀτάθμα καὶ τὰ αὐτοῖς τοῖς
Ἕλλησι δόξα πάμπολυ εἶναι, καὶ τ' ὄψιν ἐκ-
πεπληγῶν θεωροῦντα. ἐν τῷ ὄψιν ὁ ἐπορεύ-
θησαν ἄρα τ' μηδίας σαθμοὶς ἐρήμοις ἐξ, πα-
E ρασάγας τεράκοντα, εἰς τὰς Παρυσάτιδος
κῶμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μηδίας. ταῦ-
τας Τισσαφέρνης Κύρου ἐπεχέλων ἄχερπά-
σαι τοῖς Ἕλλησιν ἐπέβησε, πλείων ἀδραπό-
δων. ἐν αὐτῷ δὲ οἶτος πόλις, καὶ ποταμῶν, καὶ
ἀγῶν καὶ ἄλλων. ἐν τῷ ὄψιν ὁ ἐπορεύθησαν σαθμοὶς ἐρήμοις πέντε, ποταμῶν εἰκασιν, τὸν πύ-
ργον

ργητα

Handwritten marginal notes in Greek script on the right edge of the page, partially cut off.

ἤρθε ποταμὸν εἰς ἀειρερῆ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ
 πρῶτῳ σταθμῷ, πέραν τῆς ποταμοῦ, πόλις ὤ-
 κειτο μεγάλη καὶ ὠδαιμόσων, ὄνομα κρινάϊ, ἐξ
 ἧς οἱ βαρβαροὶ διήρην ἔπι σχεδίας διφθεράων
 ἄρτους, τυρὸν, οἶνον. μὲν ταῦτα ἀφίκεντο ἔπι
 τὸν ζάβατον ποταμὸν, ὃ ὄρεος τετάρων πλέ-
 θρων. καὶ ἐν ταῦτ' ἐμείναν ἡμέρας βῆς ἐν τῷ ταύ-
 ταις ἕσπεσαι μὲν ἦσαν, φανεραὶ δὲ ὁδοδείκται
 ἐφαίνετο ἔπι βουλή. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεαρ-
 χῷ συγγράσαι Τιασαφέρνη, καὶ εἰ πως διώμα-
 το, παῦσαι τὰς ἕσπεσαι, ἄρην δὲ αὐτῶν πό-
 λεμον ἡμέσασαι. καὶ ἐπεμψέ τινα ἐρωμῆτα, ὅτι
 συγγράσαι αὐτῶν χεῖροι. ὃ δὲ ἐπίμοσος ἐκέ-
 λυσεν ἡκόν. ἔπειτα δὲ σιωπῆσον, λέγει ὁ Κλε-
 αρχος τὰδε. Εγὼ, ὃ Τιασαφέρνη, οἶδα μὲν ἡ-
 μῖν ὄρκους γεγηρημένους, καὶ δεξιάς δεδωμένους,
 μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους. φυλαχθῆμενον δέ σε
 ὄρα ὡς πολεμίοις ἡμαῖς, καὶ ἡμεῖς ὄραντες
 ταῦτα, ἀντιφυλαχθῆμεθα. ἐπεὶ δὲ σιωπῶν ἔδεν
 διώμασι οὔτε σε ἀσέσασαι πέρωμενον ἡμαῖς
 κακοποιῆν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε
 ἔδ' ἔπι νοσοῦμεν ὁδοῦν τοῖσ' ἄντον, ἔδοξέ μοι εἰς λό-
 γους σοὶ ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ διωμάμεθα, ἐξέλοιμεν
 ἀλλήλων τιῶ ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα ἡδὴ ἀ-
 δεσποῖς, τοῖς μὲν ἐκ ἀφροσύνης, τοῖς δὲ ἐξ
 ἕσπεσαι, οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθασάσθαι
 βεβλήμενοι ἄρην παθεῖν, ἐποίησαν ἀήκεστα κα-
 καὶ τοῖς οὔτε μέλλοντας οὔτε βουλομένους τοῖ-
 οῦτον ὁδοῦν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας
 νομίζων σιωποῦσάσθαι μάλιστα ἀπ' αὐέσασθαι, ἡ-
 κω, καὶ διδάσκῃ σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν
 ὁρκὸν ὄρθας ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέ-
 γιστον, οἱ θεῶν ὄρκους ἡμαῖς καλύουσι πολεμίοις
 εἰς ἀλλήλους. ὅσους δὲ τούτων σιωποῦσθαι αὐτῶν
 παρημεληκῶς, τῶτον ἐγὼ οὔ ποτ' ἀπ' ὠδαι-
 μονίσασθαι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον ὁρκὸν οἶδα
 οὔτ' ἀπὸ ποίου ἀπ' ἀγῶν φθῶν τις ἀποφύ-
 γει, ἔτ' εἰς ποῖον ἀπ' ὁδοῦν ἀπ' ὁδοῦν, ἔθ' ὅπως
 ἀπ' εἰς ἐχθρῶν χεῖριον ἀποσάιν. πῶν τῆ γὰρ πῶν-
 τα τοῖς θεοῖς ὑποχα, καὶ πῶν ταχὴ πῶν τῶν ἴσων
 οἱ θεοὶ κέρταστοι. πρῶτον μὲν δὲ τῶν θεῶν ἴσων καὶ τῶν
 ὄρκων ἔτι γνώσκω, παρ' ἑς ἡμῖς τιῶ φιλίαν
 συνθέμενοι καλεθῆμεθα. τῶν δὲ ἀνθρωπίνων σὲ ἔω-
 τε ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον ἡμῖν εἶναι ἀπα-
 θόν. σὺν μὲν γὰρ τοῖς πᾶσι ἡμῖν ὁδοῦς εὐπερος, πᾶς
 ποταμὸς ἀφροσύνης, τῶν δὲ ἔπι ἡδεῖων ἔκ ἀπορία

Agri annem ad laxuam haberent. Ad ca-
 stra prima, trans flumen, vrbs ampla & o-
 pulenta erat, cui nomē Crinai, ex qua bar-
 bari ratibus coriaceis panes, caseū, vinum
 aduehebāt. Deinde ad Zabatum fluuium
 veniunt, qui erat plethrorum quatuor la-
 titudine. Heic dies tres sunt commorati,
 quibus nonnullae suspiciones ortae sunt, nul-
 lae tamen adparebant insidiae manifestae.
 Quamobrem Clearcho visum est conue-
 nire Tissaphernē, & si qua ratione posset,
 suspiciones prius extinguere; quā bellum
 ex eis oriretur. Mittit ergo, qui diceret, cu-
 pere Clearchum cum ipso congregari. Re-
 spōdit is promte, vt modo veniret. Quum
 cōuenissent, Clearchus hac oratione vsus
 est: Noui ego, Tissaphernes, sacramentis
 nos mutuo deuinctos esse, datasq; dextras,
 ne iniuriam alter alteri faciat. Sed tamen
 cauere te tibimet a nobis, tamquam ab ho-
 stibus, video: nosque vicissim, quum id vi-
 deamus, nobis abs te cauemus. Quia vero
 mecum ipse dispiciens, nihil animaduer-
 tere possum, in quo tu nos laedere coneris;
 & ipse certo scio, nos nihil tale ne quidem
 cogitare: putauī te mihi colloquendi causā
 cōueniendum esse, vt si qua ratione pos-
 semus, finem mutuo diffidēdi nobis face-
 remus. Nam noui equidem homines, qui
 quum vel propter criminationes, vel suspi-
 cionem, mutuo sese metuerēt, prius quam
 quid ipsis accideret, anteuertendi conatu
 atrocissimis malis eos adficerent, qui nihil
 tale nec exspectarent, nec vellent. Quare
 quum huiusmodi errores existimare ma-
 xime familiari consuetudine sopiri, ad te
 venio, teque docere cupio, non recte no-
 bis te diffidere. Quod enim primum est &
 maximum, ipsa nos iurisiuradi religio no-
 bis inuicem infestos esse nō patitur: quam
 si quis parui se fecisse sibimet conscius est,
 eum equidem beatum predicare non pos-
 sum. Nā haud scio, quo pacto quis bellum
 sibi a Diis illatū vlla celeritate possit effu-
 gere, nec quibus ab eo se latebris tegere
 possit, vel propugnaculis includere. Nimi-
 rum vbiuis locorum omnia Diis subiecta
 sunt, & vbi que Dij pari ratione omnia sua
 potestate continent. Atque haec est mea de
 diis ac iureiurando sentētia, apud quos in-
 itam nos amicitia deponimus. Quod hu-
 manas autem res adinet, equidem te no-
 bis in hoc tempore longe maximum esse
 bonum statuo. Nam per te nobis om-
 nis via transitu facilis est, omne flumen
 permeabile, nulla commeatu inopia:

Tissaphernē
 in τῷ τῷ
 archi con-
 gressur.

οἶδα ὅτι
 ἔπι τοῖς

ποτε εσσι δοκιδων ιπατων πληθους απο
 ρην η πεζων η οπλιστας, εν η υμας μιν βλα-
 πτην ιχθυοι ανημων, αι παρρη δε σθεεις κιν-
 δυος; αλλα χειρων επιτηδειων υμιν επιτι-
 θεσται απορη αν σοι δοκιδων; ου τσαυτα
 μιν πεδια ημιν φιλια οντα στω πολλω ποιω
 Διαπορθεσθε, τσαυτα δε ορη υμιν ορα-
 ται οντα πορθετα, α ημιν εξεστι παρρηλα-
 λαουδσιν απορα υμιν παρρηλα; τσοδοποι δε
 εισι παρρημοι, εξ αν εξεστι ημιν ταμιθουσαι
 ο ποσοις αν υμιν βουλομεθα μαχεσθαι; εισι
 δε αυτην, ος ουδ αν παρρηλασι Διαβληθη-
 τε, ει μη ημεις υμας Διαπορθουμεν. ει εν
 πασι τούτοις ητιωμεθα, αλλα πογε πυρ τδ κερ-
 πυδ κρητων εστιν, ον υμεις διωαιμιν αν κερ-
 ταιουσαντες, λιμον υμιν ανηπαζαι ω υμεις,
 ουδ αν ει παρρηλασι εητε, μαχεσθαι αν δυ-
 νησθε. πως οτω αν εχρητες τσοδουτοις πορρηλας
 ο υμιν πολεμειν, και τούτων μηδεν αν υμιν επι-
 κινδυνον, επεισα εν τούτων παρρηλασι αν
 τον τσοπον εξελομεθα, ος μονος μιν παρρηλας
 ασεθης, μονος δε παρρηλας αν παρρηλας αιρετος,
 παρρηλασι δε απορρηλας εστι, και αμηχανων,
 και αναγκη εχουμενων, και τούτων ποιησαν, οι
 υνες ετελοισι δι επιτορκιας τε παρρηλας θεοις, και
 απιστας παρρηλας αν παρρηλας παρρηλας αν παρρηλας
 ουτως ημεις, ω Κλεαρχε, ουτε ηλιθοι, ουτε
 αλογισοι εσμεν. αλλα τι δε υμας εξον απο-
 λεσται, ος εν τούτων ηλθομεν; οτι οτι, οτι
 ο εμους ερωσ τούτου αιτιος, τδ ποις ελλησιν εμε
 πισον ημεσται, και ω Κυρος ανεβη ξενικω Δια-
 μιαδοδσιν πιπευων, τούτων εμε και τσβη-
 ναι δι διεργασιαν ιαχερον. οσα δε μοι υμας χρη-
 σιμοι εστε, τα μιν και συ ειπετε, οτι μεγιστον εγω
 οίδα. τιω μιν γαρ επι τη κεφαλη ιαρεαν βα-
 σιλδ μοιω εξεστιν ορθη εχαι, τιω δε επι τη
 καρδια ισως αν υμιν παρρηλας και ετερος
 διπετας εχοι. τούτων ειπων εδοξε τα Κλε-
 αρχω αληθη λεγειν, και ειπεν. ος οτω, εφη,
 οτιπνες τσβητων ημιν εις φιλιαν παρρηλας αν
 παρρηλας Διαβληθοντες πολεμιοις ποιησται η-
 μας, ας οι εισι τα εχαια παρρηλας και εγω μιν, εφη
 οτι οτω φερνης, ει βελεσθε μοι οτε στρατηγδ
 και οι λοχαγδ εν τα εμφαιδ ελθην, λεξω τδς
 παρρηλας εμε λεγθηντας ως αν επι τσβηλας εμοι τε
 και τη συν εμοι στρατηγδ. εγω δε, εφη ο Κλεαρχος,

A num arbitraris equitum nobis defuturam
 copiam? num peditum? num armatorum?
 quibus sane vos laedere sine vlllo periculo
 nostro possemus. Num locorum, quæ ad
 inuadendum vos idonea sint, copiam no-
 bis deesse putas? Nonne vos per tot cam-
 pos pacatos nobis magno cum labore iter
 facietis, ac tot montes in cōspectu sunt, qui
 vobis transeundi sunt, & si a nobis præoc-
 cupentur, interclusi eritis? nonne tot flu-
 mina sunt, quorum adiumento liceat no-
 bis velute penu depromere, cum quantis
 vestrum copiis ipsi velimus dimicare? Im-
 mo nonnulla sunt, quæ ne transmittere qui-
 dem possitis, nisi nostra ope traieceritis.
 Sedenim fac rebus hisce omnibus inferio-
 res simus, ignis certe fructibus est superio-
 r, quibus nos concrematis, famem vobis
 tamquam in acie possemus opponere: ad-
 uersus quam, tamen vel fortissimi sitis, a
 pugnare tamen non possitis. Qui ergo,
 quum tot rationes nobis suppetant ad bel-
 lum aduersus vos gerendum, quarum etiam
 nulla nostro sit cum periculo cōiuncta, sal-
 tim illam de omnibus eligeremus, quæ vna
 sit ad deos impia, turpis ad homines? quæ
 que adeo illorum sit, qui & consilij sunt in-
 opes, & difficultatibus obiectis ac necessi-
 tate præpediuntur, atq; etiam sunt impro-
 bi, quippe qui periurio erga Deos, & fidei
 erga homines violatione perficere aliquid
 cupiunt? Non adeo vecordes vel rationis
 expertes sumus, Clearche. Verumenim-
 uero quum nostra esset in potestate vos per-
 dere, cur id adgressi non sumus? A meo pro-
 fectum hoc studio scire debes, vt nimirum
 fidum me Græcis declararem, ac vicissim
 Dipse cum externis copiis, quibus Cyrus sti-
 pendio conductis fretus huc ascendit, sat
 beneficentia mea munitus in Asiam infe-
 riorem descēderem. Quas vero ad res ve-
 stra mihi opportuna sit opera, quamquam
 tu fere commemorasti; tamē ego id, quod
 est maximum, noui. Nimirum vni regi fas
 est tiaram in capite rectam gestare, verum
 eādē in corde gerere, si vos adiūctos sibi
 habeat, fortassis alteri quoq; non difficulter
 licuerit. Quæ quum dixisset, vetū Clearcho
 dicere visus est. Quamobrem subiecit: Si
 ergo res huiusmodi nobis ad amicitia mu-
 tuam suppetunt, extremis supplicij digni
 sunt, qui criminando nobis infestis mutuo
 nosmet reddere conatur. Et Tissaphernes:
 Equidem, ait, si vos prætores, & cohortium
 præfecti palam ad me venire volueritis, in-
 dicabo eos, qui dicant, te mihi & exercitui
 meo insidiari. Ego vero, inquit Clearchus,

† π δλ

* οπ ενο

† lectio marginis

† substituit nefary hu- manis con- silium.

συνηχθούσιν δὲ καὶ ἄλλοι παρῶν τεθωρα-
κισμένοι εἰς τριακασίους, οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγίς ἦσαν,
† παρελθόντες ἐκέλευον εἶπαι εἰς τὴν ἑλλήνων
ἢ στρατηγὸς ἢ λοχαγὸς, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ
παρὰ βασιλέως. μὲν ταῦτα εἰρηλόν τῶν ἑλ-
λήνων φυλακῆσιν στρατηγὸν μὲν, Κλεά-
ρχον ὄρχον μὲν, καὶ Σοφάνειον συμφάλιον,
σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν ἀθηναῖος, ὅπως μὲν
θητὰ παρὰ Πρωξένου. Χερσίσοφος δὲ ἐτύχθη μὲν
ἀπὸν, ἐν κώμῃ πρὶν σὺν ἄλλοις ἐπισημο-
μῆτος. ἐπεὶ δὲ ἐσησαν εἰς ἐπήκοον, λέγει Αει-
αῖος Κλέαρχος μὲν, ὡς ἄνδρες ἑλλήνες, ἐπεὶ
ἐπιτορκῶν τε φάσιν, καὶ τὰς ἀσπονδάς λύων, ἐχθ-
τὴν δίκην καὶ τὴν δίκη. Πρωξένος δὲ καὶ Μένων,
ὅτι κατήγγελλαν ταῦτα τὴν ἐπιβουλήν, ἐν
μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὀ-
πλα ἀπαγγεῖλαι εἰς τὴν φησὶν, ἐπεὶ παρὰ Κύ-
ρου ἦσαν τὰ ἐκεῖνα δούλου. παρὰ ταῦτα ἀπε-
κρίνατο οἱ ἑλλήνες ἔλεγε δὲ Κλεάρχος ὄρχο-
μῆτος, ὡς κείνους ἀνθρώπων Αειαῖε, καὶ ἄλλοι,
ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, ἐκ ἀρχαῖα εἴτε θεοὶς,
εἴτε ἀνθρώποις, οἱ τινες ὁμοσάσεις ἡμῖν τὰς αὐ-
τὰς φίλας καὶ ἐχθρὰς νομίζοντες, παρὰ δὲ ἡμᾶς
σὺν Τισσαφέρνη τῷ ἀθιωτάτῳ τὴν καὶ πρῶτον
ῥητάτῳ, τοῖς τε ἄλλοις αὐτοῖς, οἷς ὁμνυῖτε, ὡς
ἀπολωλέκατε, καὶ τὰς ἄλλοις ἡμᾶς παρὰ δεδω-
κότες, σὺν τοῖς παλεμίοις ἐρχεσθε ἐφ' ἡμᾶς;
ὁ δὲ Αειαῖος εἶπε· Κλέαρχος γὰρ παρὰ δὲ ἐπι-
βουλήων φαιερὸς ἐγγύετο Τισσαφέρνην τε, καὶ
Ορέντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τῆσιν. ἐπεὶ
τῆσιν δὲ Ξενοφῶν τὰ δὲ εἶπε· Κλέαρχος μὲν
τοῖσιν, εἰ παρὰ τὰς ὄρχους ἔλυε τὰς ἀσπονδάς,
τὴν δίκην ἐχθρὰ δίκην γὰρ ἀπολλυῖται τὰς ἐπι-
τορκῶν τὰς. Πρωξένος δὲ καὶ Μένων, ἐπεὶ παρὰ εἰσιν
τὴν μὲν τεροῖ τε ἀεργέται, ἡμέτεροί τε στρατη-
γοί, πέμψατε αὐτοῖς δευτέρου δὴ λόν γὰρ, ὅτι φίλοι
Γεόντες ἀμφοτέροισι, περὶ τῶν καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν
τὰ βέλτεσιν συμβουλήσιν. παρὰ ταῦτα οἱ βαρ-
βαροὶ, πολλὴν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοισι,
ἀπέστησαν ὁδοῦ ἀποκρινόμενοι. οἱ μὲν δὲ
στρατηγὸν οὕτω ληφθέντες, ἀνήχησαν ὡς βα-
σιλέα, καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτε-
λεύθησαν. εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος, ὁμο-
λογοῦν μὲν ὡς ἐκ πρώτων τῶν ἐμπείρων αὐτῶν
ἐχόντων, δόξας γινέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς
καὶ φιλοπόλεμος ἐχάτως. καὶ γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς λακεδαιμονίοις παρὰ

A Præterea quidam ex Persis alij numero ccc
loricati hos sequebatur. Postquam pro-
pius accessissent, venire iubebant omnes,
quicumque Græcorum vel prætores, vel
præfecti cohortium essent; ut eis, quæ a re-
ge mandata haberent, exponerent. Prod-
eunt ergo Græci, quum sibi sat cauissent,
duces quidē Cleanor Orchomenius, So-
phænetus Stymphalius, & cum eis Xeno-
phon Atheniensis, qui Proxeno quid acci-
disset, cognoscere cupiebat. Cherisophus
forte aberat, cum aliis commeatus paran-
di causa quemdam in vicum profectus.
B Postquam eo loco constitere, de quo au-
diri poterant, Ariæus inquit: Clearchus sa-
ne, viri Græci, quia palam & iusiurandum
& fœdera violavit, morte pœnas meritas
luit. Proxenus & Meno, quod insidias eius
detulerint, magno sunt in honore. Ceterum
a vobis rex arma postulat. Nam ea sibi de-
beri statuit, quippe quæ Cyri serui sui fue-
rint. Ad ea respondit Græcorum nomine
Cleanor Orchomenius: Sceleratissime ho-
minum Ariæe, vosque ceteri, qui Cyro a-
micitia coniuncti eratis, non Deos atque
homines reueremini? qui quum iureiura-
do vosmet obligaueritis, eosdem vos no-
biscum & amicos & hostes duçturos, iam
cum Tissapherne, homine omnium impi-
ssimo, & vaferrimo, nos etiam proditis; ac
postquam eos, quibus sacramento con-
firmabatis, vos plane periisse, cum nobis v-
niuersis deseruistis, iam cum hostibus etiam
aduersus nos tenditis? Ad quæ Ariæus: At-
qui Clearchus, inquit, antea deprehensus
est Tissapherni, & Orontæ, & nobis omni-
bus, qui cum ipsis eramus, insidias moliri.
D Hæc Xenophon ait: Si ergo Clearchus
præter religionem iurisiurandi fœdera rupit,
pœnas dedit. Iustum est enim, periuros in-
terire. At Proxenum & Menonem, qui
bene de vobis promeriti, ac duces nostri
sunt, nobis huc remittite. Manifestum est
enim, eos, qui utrisque amici sunt, conatu-
ros tam vobis, quam nobis id dare consilij,
quod optimum factu fuerit. Ad quæ bar-
bari, quum diu colloquuti inter se essent,
nullo responso dato, discesserunt. Duces
quidem ipsi hoc pacto comprehensi ad re-
gem deducti sunt, & capitibus abscissis vi-
uendi finem fecerunt. Ex eis Clearchus o-
mnium consensu, qui vsu eum norant, vi-
sus est fuisse vir & peritus rerum bellicarum,
& earumdem supra modum cupidus. Ete-
nim quâ diu bellum inter se Lacedæmonij

ἐλθόν

αὐτῶν
ἐπ' ἐς μί-
ση ἡμῶν

ὑμέτεροι
μὲν εὐεργ.
ἡμετ. δὲ
εὐρ.

Clearchi
encomium
et res ge-
ste.

& Athenienses gerebant, nō deseruit suos: A pace cōstituta ciuibus suis persuasit, Thra- ces aduersus Græcos iniuriōs esse; reque ab Ephoris quanto poterat conatu impe- trata, clasē Thracibus iis, qui supra Cher- ōnesum & Perinthum sedes habent, bel- lum illaturus eduxit. Posteaquam vero E- phori, mutata quodammodo sententia, quū iam domo profectus esset, ex Isthmo reuocare ipsum niterentur; non iam am- plius obtemperauit, sed nauigare in Hel- lespōtum perrexit. Ex eo factum, vt Spar- tani magistratus hominem morti addice- rent, quasi qui parere noluisse. Quapro- pter in exsilio quum ageret, Cyrum acce- dit, quem cuiusmodi rationibus sibi con- ciliauerit, alibi perscriptum a nobis est. Cyrus quidem ei Daricorum nūmorum τετρο quum donasset, non ille auro acce- pto secordiæ se dedit; sed collectis hac pe- cunia copiis, Thracibus bellū intulit, quos & prælio vicit, & deinceps populatus est, continuato aduersus eos bello, donec Cy- rus exercitu eius egeret. Tūc enim disces- sit e Thracia, vt qui vna cum Cyro ad bel- lum gerendum se coniuncturus esset. Hec igitur fati adparet opera fuisse hominis ad belli studia propensū, qui quum citra igno- miniam & detrimentum suum pacem co- lere posset, bellum gerere malebat: quum secordiæ se dare posset, labores suscipere malebat, vt bello interesset: quum extra om- nne periculum in relauta esse posset, po- tius fortūnas suas deminuendas bellicis sumtibus statuebat. Quapropter in bel- lum pecunias erogabat, atq; si eas in amo- res & voluptates alias expēderet. Tantum in eo belli studium erat. Peritus autem bel- licarum rerum fuisse visus est ex eo, quod pericula non reformidaret, & noctu dieq; in hostem duceret, inque rebus formido- losis prudens esset: quemadmodum ij, qui cum eo fuerunt, omnes vbiq; falsi sunt. Præterea imperandi artem egregie tenere dicebatur, pro illo ingenio, quo ipse præ- ditus erat. Nā si quis alius, Clearchus certe procurare poterat, vt exercitus a cōmea- tu instructus esset, ac si deficeret, eumdem compararet. Idem militum animis hoc ip- sum indere poterat, vt imperium Clear- chi minime detrectandum statuerent. At- que hoc acerba duricie sua cōsequebatur. Nam & tristis erat in eius vultu seueritas, & asperitas in voce. Semper puniebat gra- uiter, nonnumquam iracunde, vt etiam aliquando ipsum supplicij paniteret. Sed tamen etiam certo animi iudicio pœnas sumebat. Nam exercitus impuniti nullum esse putabat vsū. Quin dicere solitum aiūt, militē metuere magis imperatōrē debere, quā hostem;

Descriptio
nature
Clearchi.

Τοις ἀθιναίοις, παρέμεινεν. ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, πείσας τ' αὐτὸν πόλιν, ὡς οἱ θρακῆες ἀδικῶσι τοῖς Ἕλλησι, καὶ διαποραζάμενος ὡς ἐδύνατο πῶς τ' ἐφόρων, ἐξέπλεθ' ὡς πολεμήσων τοῖς ἑσπέρ' ἡερρόνησον καὶ περὶνθου θραξίν. ἐπεὶ ὅμως μεταγνώμιες πῶς οἱ ἐφοροῖ, ἠδ' ἠέξω ὄντος αὐτοῦ, ἀποσφραδίζοντες ἐπὶ φράσιντο ἐξ ἰσθμοῦ, ἐπὶ τῷ ὄρει περὶ τὸν ἰσθμὸν, ἀλλ' ὄρχετο πλέων εἰς ἑλλάδος πόντον. Ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ἑσπέρ' ἐν τῇ σπάρτῃ τελευτῶν, ὡς ἀπὸ φθάν. ἠδ' ἡ φυγὰς ὡν ἐρχεται πρὸς Κόρυον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγους ἐπέσει Κόρυον, ἄλλα γὰρ γέγραπται. δίδωσι δὲ ἀλλ' αὐτὰ Κόρυος μύθους διαρκέσι. ὁ δὲ λαβὼν, οὐκ ὅτι ῥαθυμίαν ἐβάπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῆς γρημῆς συλλέξας φράσματα, ἐπολέμη τοῖς θραξίν καὶ μάχη τε εἰκίησε, καὶ ἀπὸ τούτου ἔφερε, καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ πολεμῶν διεγύρετο, μέγιστος ἔκ Κόρυος ἐδείθη ἔσφραδίσματος. τότε δὲ ἀπῆλθεν, ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐτὸν πολεμήσων. τῶντα οὖν φιλοπολέμου δοκῶν ἀνδρὸς ἔργα εἶναι; ὅς τις, ἐξ ὅν μὲν εἰρήμην τ' ἔχον αὐτὸν ἀγχιώης καὶ ἀγχι βλάβης, ἀρῆται πολεμῶν, ἐξ ὅν δὲ ῥαθυμῶν βλάβεται πολεμῶν ὡς πολεμῶν ἐξ ὅν δὲ γρημῶν τ' ἔχον ἀκινδυνῶς, ἀρῆται πολεμῶν μείονα τῶντα πολεμῶν. Ἐκείνος ὅς, ὡς ἑσπέρ' εἰς παιδικὰ, ἢ εἰς ἀλλῶν πινὰ ἠδονῶν, ἢ τελε δαπνοῦν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος ἦν. πολεμικὸς δὲ αὐτὸν τῶντα εἶναι ἐδόκει, ὅτι φιλοκινδυνῶς τε ἦν, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀγῶν ὅτι τὸς πολεμίοις, καὶ ἐν τοῖς δόμοις φρονιμος, ὡς οἱ παρῶντες πρὸς αὐτὸν πρῶτος ὡμολόγησαν. καὶ ἀρχικὸς δὲ ἐλέγετο εἶναι ὡς διωκτὸν, ἔκ τῶν τοῖσ' αὐτοῦ βόσκου, οἳ καὶ ἐκείνος εἶχεν, ἰκανὸς μὲν γὰρ, τ' ὡς αἰσίου τις καὶ ἄλλος, φρονιτικῶν ἦν, ὅπως τ' ἐξ ἡσπέρ' ἡσπέρ' πινὰ αὐτὸν τὰ ὅτι τῆς δα, καὶ πῶς ἀσπέρ' ἀσπέρ' τῶντα, ἰκέρως δὲ καὶ ἐμποῖσσαι πῶς παρῶσιν, ὡς οὐκ ἀπειθέον εἶη Κλεάρχου. τῶντα δὲ ἐπολεμῶν ἔκ τῶν χαλεπῶν εἶναι. καὶ γὰρ ὁρῶν ἑσπέρ' ἦν, καὶ τῆ φωνῆ ῥαχίς, ἐκλάζε τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῆς ἐκείνου, ὡς τε καὶ αὐτὰς μετὰ μετὰ ἐξ ὅσ' ὅτε καὶ γινώμη ὅς ἐκλάζεν ἀκροάσων γὰρ φραδίσματος ὅσ' ἦν ἠγείτο ὄφελος εἶναι. ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δέοι τὸν φραπῶντι φραδίσματος μὲν ὅν τ' ἀρχικῶν, ἢ τὸς πολεμίοις, εἰ μὲν

εἰ μὲν...
πολεμῶν...
ἀρχικῶν...
φραδίσματος...
ἀκροάσων...
ὄφελος...
ἀλλὰ...
λέγειν...
ἐφασαν...
ὡς δέοι...
φραπῶντι...
φραδίσματος...
μὲν ὅν...
ἀρχικῶν...
πολεμίοις...
εἰ μὲν

εἰ μέλλοι ἢ φυλαχὰς φυλάξῃν, ἢ φίλων ἀφέ-
 ρεισθαι, ἢ μὴ ἀποφασίως ἵεναι πρὸς τῶν
 πολεμίους, ὃν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤτελον αὐτῶν
 ἀκροῦν σφόδρα, καὶ οὐκ ἀμείνον ἠρωτο οἱ φρα-
 γιάται. καὶ γὰρ ὁ συγγόν τότε φασιδρόν αὐτῶν ὃν
 τοῖς πρὸς ὧν εἶπεν φάσκειν, καὶ ὁ χα-
 λεπὸν, ἔρρωμένον πρὸς τοῖς πολεμίους ἐδόκει
 εἶναι ὡς ἰσχυρὸν καὶ οὐκ ἐπιχαλεπὸν ἐφαίνε-
 ται. ὅτε δὲ ἐξῶ τῶν δεινῶν ἤμεινον, καὶ ἐξείη πρὸς
 ἄλλοις ἀρχαίοις ἀπέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀ-
 πέλειπον. ὁ γὰρ ἐπιχρῆσθαι οὐκ εἶχεν. ἀλλὰ αἰεί
 χαλεπὸς καὶ ὠμὸς ἦν. ὡς δὲ δέκεται πρὸς αὐ-
 τὸν οἱ φραγιάται ὡς πᾶδες πρὸς διδά-
 σκαλον. καὶ γὰρ οὖν φιλία μὲν καὶ δυνία ἐπομέ-
 νοις ὁδὸν ποτ' εἶχεν. οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως
 τετραγμένοι, ἢ ὑπὸ τῶν δεῖσθαι, ἢ ἄλλῃ πινί
 ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρήσαν αὐτῶν, σφό-
 δρα πεφοβημένοι ἐχρῆστο. ὅπῃ δὲ καὶ ἤρξαντο
 νικᾶν σὺν αὐτῶν τῶν πολεμίους, μέγαρα ἤδη
 ἢ τὰ χρησίμοις ποιῆντα εἶναι τοῖς σὺν αὐτῶν φρα-
 γιάταις. τὸ γὰρ πρὸς τῶν πολεμίους τάρρα-
 λέως ἔχον παρῶν, καὶ ὅτι παρ' ἐκείνῃ τιμωρίαν
 φοβῆσθαι αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν ἐπιπέδων. τοιοῦτος μὲν
 δὲ ἔρχοντο ἰσχυροὶ. ἀρχαῖοι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ
 μέγαρα ἐτέλεον ἐλέγετο. ἰσχυροὶ δὲ ὅτε ἐτελεύτα,
 ἀμφὶ τὰ πενήτηκοντα ἔτη. Πρόξενος δὲ ὁ βοιω-
 τος ἄλλος μὲν μετὰ τὸν ὄν ἐπεθύμησεν ἡμέ-
 ρασθαι αὐτῶν τὰ μέγαρα πρὸς τὴν ἰσχυρίαν, καὶ
 ἀφ' αὐτῶν πῶν ἐπιθυμίαν ἐδόκει Γοργία
 ἀρχαῖον τῶν λεοντίνων. ἐπεὶ δὲ σιωπῆσθαι ἐ-
 κείνῳ, ἰσχυρὸς ἤδη νομισσας εἶναι καὶ ἀρχῆν, καὶ
 φίλος ὢν τοῖς πρὸς τοῖς μὴ ἠπείσθαι ἀνεργε-
 τῆς, ἦλθεν εἰς αὐτῶν τῶν Κύρω πρὸς τῶν
 ἔξῃς, καὶ ἔπειτα κτήσασθαι οὐκ αὐτῶν ὄνομα μέ-
 γαρα, καὶ διώαμιν μέγαρα, καὶ χρημάτια πολλά.
 αὐτῶν δὲ ἐπιθυμίῃ, σφόδρα ἐνδηλον αὐτῶν καὶ
 τῶντο εἶχεν, ὅτι αὐτῶν ὁδὸν αὐτῶν κτᾶσθαι
 μὲν ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῶν δικαίῳ καὶ καλῶ
 ἔπειτα δεῖν αὐτῶν τυγχάνειν, αὐτῶν δὲ αὐτῶν
 μὴ ἀρχῆν δεκαλῶν μὲν καὶ ἀγαθῶν τῶν
 νῶν ἰσχυρῶν οὐ μὲν τοῖς οὐδ' αὐτῶν τοῖς φραγιάταις
 εἰ αὐτοῦ οὐτε φόβον ἰσχυρὸς ἐμποιοῦσθαι, ἀλλὰ
 καὶ ἠσχυρῶντο μάλλον τῶν φραγιάταις, ἢ οἱ ἀρ-
 χαῖοι οὐκ εἶχον, καὶ φοβούμενος μάλλον ἰσχυ-
 ροῦς ὁ ἀπεχθάνετο τοῖς φραγιάταις, ἢ οἱ
 rebatur, quā illi ipsum: magisq; metuere palam animaduvertebatur, ne militū odium in-

A si quidem vel excubias recte sit obiturus, vel abstinenter in amicos se gesturus, vel sine recusatione perrecturus in hostem. In periculosis quidem rebus milites admodū ipsius orationem expetebant, neq; quemquam alium ei praeferēbāt. Nam pro seueritate illa tristi aiebant tum quamdam hilaritatem ex eius vultu relucere, & acerbitas videbatur aliquid habere roboris aduersus hostem. Quo fiebat, vt non iam amplius acerbitas illa molesta, sed esse salutaris existimaretur. Verum posteaquam periculis liberati erāt, & iam ad aliorum imperia conferendi se potestatem habebant, complures eum relinquebant. Nam suauitas in eo morum nulla erat, sed semper esse grauis ac saeuus pergebat. Deniq; militum erat is erga Clearchum animus, qui puerorū est erga magistrū. Quippe numquam eum sequuti sunt propter quādam erga ipsum beneuolentiā & amorem. Qui autem vel a republica ipsi erant adtributi, vel egerēt, vel necessitate quadam alia coacti aderāt: hos admodum in officio continere poterat. Posteaquam vero milites etiam hostes vincere vna cum ipso ceperūt, tum vero deinde permulta ipsi suppētebant, quibus milites suos frugi redderet. Nam & praesentibus aduersus hostes animis, & quia supplicia ducis metuerēt, magis obseruantes ordinis erant. Huiusmodi Clearchus imperator exstitit. Ceterum alterius imperio non lubenter parere ferebatur. Annum agebat, quū migraret e vita, circiter quinquagesimū. Proxenus autem Bceotius, mox inde a prima aetate in eum virum euadere cupiebat, qui magnis rebus gerendis idoneus esset. Qua cupiditate ductus, Gorgiae Leontino mercedem dedit; cuius vbi consuetudine vsus esset, ac se iam idoneum arbitraretur, qui in alios imperium obtineret, atque etiam sic principibus viris amicus esset, vt beneficiis superari se non pateretur: his Cyri negotiis sese implicauit, paraturumq; de iis clarum se nomen, & potentiam insignem, & fortunas amplas existimabat. Quas res quamquam expeteret, tamē palam animaduerti poterat, nolle ipsum quidquā horum per iniuriam apisci: sed cum iusticia & rationibus honestis, nō sine his, consequenda putabat. Ceterum imperare poterat ille quidem bonis & egregiis militibus, sed tamen pudorē vel metū incutere suis haud poterat, sed magis subiectos imperio suo reue-

Plut. 1. Conuiv. q. 4.
 p. 1102. vnde π. 155
 ἀγῶν τὸν καλῶτα
 καὶ φίλον καὶ ἀγαθόν.
 p. 119.

Proxeni
 eacomium
 et res ge-
 ste.

αὐτὸς ὃ παιδικὰ εἶχε Θαρύπῃ, ἀγύφος ὢν ἡμῶντα. ἀποδυσκόντων ὃ τῶν στρατηγῶν, ὅτι ἐπράττωσαν ὅτι βασιλέα σὺ Κύρω, τὰ αὐτὰ πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε μὲν ὃ τῶν δῆλων θάνατον στρατηγῶν, πικρῆθεις ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, ἔχων ὡς αὐτὸν Κλέαρχος καὶ οἱ δῆλοι στρατηγῶν ἀποδηθέντες τὰς κεφαλὰς, τὸς αὐτὸν κάλλιστος θανάτων ἐδόκησεν εἶναι. ἀλλὰ ζῶν ἀκριαθεὶς ἐν αὐτὸν ὡς πονηρὸς λέγεταί τε λυδίης τυχεῖν. Ἀγίας ὃ ὄρεκας, καὶ Σωκράτης ὃ ἀγαθὸς καὶ τῆσσι ἀπεθανέτην. τῶν ὃ ἔθδεις ἔθδ ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν καλεγέμενα, οὐτ' ἐς φιλίαν αὐτοῖς ἐμέμφετο. ἤσθη τε ἀμφὼ ἀμφὶ τῆσσι ἀρετῶν ἔτη ἀπὸ ἡμεῶν.

αὐτὸς ὃ παιδικὰ εἶχε
στρατηγῶν ὅτι
ἀποδυσκόντων
ὃ τῶν στρατηγῶν
ὅτι ἐπράττωσαν
ὅτι βασιλέα σὺ
Κύρω, τὰ αὐτὰ
πεποιηκὼς οὐκ
ἀπέθανε μὲν ὃ
τῶν δῆλων
θάνατον
στρατηγῶν,
πικρῆθεις ὑπὸ
βασιλέως
ἀπέθανεν,
ἔχων ὡς αὐτὸν
Κλέαρχος καὶ
οἱ δῆλοι
στρατηγῶν
ἀποδηθέντες
τὰς κεφαλὰς,
τὸς αὐτὸν
κάλλιστος
θανάτων
ἐδόκησεν
εἶναι.
ἀλλὰ ζῶν
ἀκριαθεὶς
ἐν αὐτὸν
ὡς πονηρὸς
λέγεταί τε
λυδίης
τυχεῖν.
Ἀγίας ὃ ὄρεκας,
καὶ Σωκράτης
ὃ ἀγαθὸς
καὶ τῆσσι
ἀπεθανέτην.
τῶν ὃ ἔθδεις
ἔθδ ὡς ἐν
πολέμῳ
κακῶν
καλεγέμενα,
οὐτ' ἐς
φιλίαν
αὐτοῖς
ἐμέμφετο.
ἤσθη τε
ἀμφὼ
ἀμφὶ τῆσσι
ἀρετῶν
ἔτη ἀπὸ
ἡμεῶν.

ὅτι αὐτὸν
κάλλιστος
θανάτων
ἐδόκησεν
εἶναι.
ἀλλὰ
ζῶν
ἀκριαθεὶς
ἐν αὐτὸν
ὡς
πονηρὸς
λέγεταί
τε
λυδίης
τυχεῖν.
Ἀγίας
ὃ ὄρεκας,
καὶ
Σωκράτης
ὃ ἀγαθὸς
καὶ
τῆσσι
ἀπεθανέτην.
τῶν ὃ ἔθδεις
ἔθδ
ὡς ἐν
πολέμῳ
κακῶν
καλεγέμενα,
οὐτ'
ἐς
φιλίαν
αὐτοῖς
ἐμέμφετο.
ἤσθη
τε
ἀμφὼ
ἀμφὶ
τῆσσι
ἀρετῶν
ἔτη
ἀπὸ
ἡμεῶν.

τὰ πέντε
ἔτη ἀπὸ
ἡμεῶν
κοντε

A Ipse imberbis adhuc, Tharypā barbescentem in deliciis habebat. Quum autem duces Græci necarentur propterea, quod aduersus regem cum Cyro expeditionē suscepserant, quamquam eadem culpa tenebatur, non tamen est interfectus. Sed necatis iam ducibus ceteris, & ipse a rege mortis pœna multatus est, non ille quidem, ut Clearchus, & duces ceteri, quibus præcisâ sunt capita, quæ mors esse videbatur honestissima; sed ut homo consceleratus, anno toto excruciatuus viuus, tandem exspirasse dicitur. Sūt & Agias ille Arcas, & Socrates Achæus interfecti, quos nemo unquam ut ignauos in bello irrisit, vel in amicitia colenda reprehendit. Vterque xl ætatis annos fere habebat.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.
XENOPHONTIS HISTORIARVM DE CYRI EXPEDITIONE, LIBER TERTIVS.

Σ Α μὲν δὲ ἐν τῇ ἀναβάσει μὲν Κύρου οἱ ἑλλήνες ἔπρασσαν μέγρε τῆσσι μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο, ἀπίοντων τῶν ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνη ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν ταῖς πρῶταις λόγῳ δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρατηγῶν σὺν ἡμεῖς οἱ ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν οἱ σὺν ἐπὶ πόλιν ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὲ ἀπορία ἦσαν οἱ ἑλλήνες, τὸν θύμου μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πύρρη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγροῦν δὲ οὐδεὶς ἐπιπαρέξιν ἐμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆσσι ἐλλάδος τὸ πλεόν ἢ μύρια σάδρα, ἡγεμῶν δὲ οὐδεὶς τῆσσι ὁδοῦ ἔω, ποταμοὶ δὲ διέρχον ἀδράστατοι ἐν μέσῳ τῆσσι οἴκαδε ὁδοῦ, πρὸς δεξιῶν αὐτοῖς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βαρβαροὶ, μόνοι δὲ καὶ ἀλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες ὡς τὸ ἄδελφον ἑῶν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδὲ αὐτῶν ἔτα καὶ α-

V Æ Græci in expeditione, quam cum Cyro instituerūt, ad pugnam usque, gesserint, quæque post obitum Cyri acciderint, discedentibus ipsi per indutias cū Tif-

φων σὺν Τισσαφέρνη ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν ταῖς πρῶταις λόγῳ δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρατηγῶν σὺν ἡμεῖς οἱ ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν οἱ σὺν ἐπὶ πόλιν ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὲ ἀπορία ἦσαν οἱ ἑλλήνες, τὸν θύμου μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πύρρη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγροῦν δὲ οὐδεὶς ἐπιπαρέξιν ἐμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆσσι ἐλλάδος τὸ πλεόν ἢ μύρια σάδρα, ἡγεμῶν δὲ οὐδεὶς τῆσσι ὁδοῦ ἔω, ποταμοὶ δὲ διέρχον ἀδράστατοι ἐν μέσῳ τῆσσι οἴκαδε ὁδοῦ, πρὸς δεξιῶν αὐτοῖς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βαρβαροὶ, μόνοι δὲ καὶ ἀλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες ὡς τὸ ἄδελφον ἑῶν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδὲ αὐτῶν ἔτα καὶ α-

ἀνοόμενοι
ἐμῶν ἢ μωρ.

sapherne, superiore libro est expositum. Posteaquam vero duces comprehensierant, & qui eos sequuti fuerāt præfecti cohortium atque milites periissent: magnis rerum difficultatibus Græci vrgebantur, quum se prope a porta regis abesse cogitarent: multas vndique tum nationes, tum vrbes infestas esse, a quibus circumdarentur: annonam neminem deinceps suppeditaturū: se a Græcia stadiis amplius ccxxx abesse: ducem itineris desiderari: fluuios medio in itinere patriam versus complures se arcere, qui transiri vado non possent: proditos se ab illis etiam barbaris esse, qui cum Cyro in Asiā adscenderant: solos iam relictos esse, ac nullas habere copias auxiliarias equestres: vnde manifesto pareret, neque si vincerent, vel vnum inter-

Enumeratio calamitatum, quibus vrgebantur Græci.